

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

Факультет соціології і права

Кафедра соціології

«На правах рукопису»
УДК 316

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ П.В. Кутуєв

«__» _____ 20__ р.

Магістерська дисертація

**на здобуття ступеня магістра
зі спеціальності 054 «Соціологія»**

**на тему: «Перспективи об'єднання територіальних громад у вимірі
громадської думки»**

Виконав:

студент VI курсу, групи СЛз -61м
Штогрин Руслан Леонідович _____

Керівник:

доцент, к. філос. н., доцент
Пиголенко І. В. _____

Рецензент:

доцент, к. філос. н., доцент
Архипова Є. О. _____

Засвідчую, що у цій магістерській дисертації
немає запозичень з праць інших авторів без
відповідних посилань.

Студент _____

Київ – 2018 року

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет соціології і права
Кафедра соціології

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) за освітньо-науковою програмою
Спеціальність (спеціалізація) – 054 «Соціологія» («Соціологія модернізації та науково-технічного розвитку»)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ П. В. Кутуєв

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
на магістерську дисертацію студентці
Штогрин Руслан Леонідович

1. Тема дисертації: «Перспективи об'єднання територіальних громад у вимірі громадської думки», науковий керівник дисертації Піголенко Ігор Вікторович, кандидат філософських наук, доцент затверджені наказом по університету від «26» березня 2018 р. №1022-с.
2. Термін подання студентом дисертації: 11.05.2018 року.
3. Об'єкт дослідження: громадська думка з приводу об'єднання територіальних громад.
4. Предмет дослідження - перспективи об'єднання територіальних громад у вимірі громадської думки, на прикладі громад смт. Вороновиця та с. Комірів до об'єднання та через рік після об'єднання.
5. Перелік завдань, які потрібно розробити:
 - окреслити основні теоретичні тлумачення понять «децентралізація», «об'єднання територіальних громад», «реформа місцевого самоврядування», «адміністративно-територіальна реформа»;
 - здійснити аналіз наявних загальноукраїнських досліджень мешканців територіальних громад, громади яких вже об'єднались та не об'єднались;

- ознайомитися з методологічними підходами проведення загальноукраїнських соціологічних досліджень з вивчення громадської думки мешканців громад;
 - провести соціологічні дослідження жителів громад смт. Вороновиці та с. Комарова до об'єднання та після об'єднання.;
 - здійснити компаративний аналіз досліджень жителів громад смт. Вороновиці та с. Комарова до об'єднання та після об'єднання.
6. Орієнтовний перелік графічного (ілюстративного) матеріалу:
- 1) Кількість об'єднаних територіальних громад;
 - 2) Інструментарій дослідження (соціологічна анкета);
 - 3) Таблиці загальноукраїнських соціологічних досліджень;
 - 4) Розподіл відповідей респондентів по досліджуваним критеріям у дослідженнях 2016 (до об'єднання) та 2017 років (після об'єднання) (порівняльні графіки)
7. Дата видачі завдання лютий 2018 р.
-

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання магістерської дисертації	Термін виконання етапів магістерської дисертації	Примітка
1.	Визначення напрямку дослідження	Вересень-жовтень 2016 р.	«Виконано»
2.	Формування джерельної бази	Листопад 2016 - лютий 2017 р.	«Виконано»
3.	Складання розгорнутого плану	Січень-лютий 2017р.	«Виконано»
4.	Написання вступу до роботи (визначення об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження)	Січень-березень 2017 р.	«Виконано»
5.	Підготовка першого розділу	Вересень 2017 - листопад 2017 р.	«Виконано»
6.	Підготовка другого розділу	Грудень 2017 р. - березень 2018 р.	«Виконано»
7.	Проведення соціологічного дослідження та аналіз зібраних даних	Березень 2018 р.	«Виконано»
8.	Підготовка третього розділу	Березень - квітень 2018 р.	«Виконано»
9.	Оформлення бібліографічного апарату	Квітень 2018 р.	«Виконано»
10.	Підготовка автореферату	Травень 2018 р.	«Виконано»

Студент

Штогрин Р.Л.

Науковий керівник дисертації

Пиголенко І. В.

АНОТАЦІЯ

Штогрин Р.Л. Перспективи об'єднання територіальних громад у вимірі громадської думки. – Рукопис.

Магістерська дисертація на здобуття ступеня магістра за спеціальністю 054 «Соціологія». – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Кафедра соціології. – Київ, 2018. – 102 с., 5 табл., 10 рис., 2 дод., список використаних джерел з 65 найменувань.

Магістерська дисертація присвячена проблемам децентралізаційного процесу в Україні, а саме першому його етапу – процесу об'єднання територіальних громад.

Окрема увага приділена питанням загальнонаціональних досліджень громадської думки жителів України з питань об'єднань територіальних громад, оцінці цього процесу. У магістерській дисертації проведено порівняльний аналіз результатів досліджень жителів територіальних громад, які пройшли процес об'єднання та тих, які ще такого процесу не проходили..

Ключові слова: децентралізація, об'єднання територіальних громад, реформа місцевого самоврядування, компаративний аналіз, перспективний план, громадські слухання.

SUMMARY

Shtohryn R.L. Perspectives of association of territorial communities in the measurement of public opinion. – Manuscript. Master's dissertation for master's degree in specialty 054 «Sociology». – National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute». Department of Sociology. – Kyiv, 2018. – 102 p., 5 tab., 10 pic., 2 app., references – 65 items.

The master's dissertation is concerned with the problems of decentralization process in Ukraine, namely its first stage - the process of unification of local communities.

Much attention is given to the issues of nationwide public opinion polls of Ukrainian citizens on issues of territorial communities, evaluation of this process.

The comparative analysis of results of researches of inhabitants of territorial communities that have passed the process of association and those who have not yet passed such a process was conducted in the master's dissertation.

Keywords: decentralization, association of territorial communities, local government reform, comparative analysis, promising plan, public hearing.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ОСНОВИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....	14
1.1. Децентралізація як предмет наукового аналізу.....	14
1.2. Об'єднання територіальних громад як основа процесу децентралізації.....	19
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ЖИТЕЛІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	29
2.1. Загальноукраїнські дослідження громадської думки жителів територіальних громад, які ще не об'єднались у питанні реформи децентралізації	29
2.2. Загальноукраїнські дослідження громадської думки жителів новостворених об'єднаних територіальних громад у питанні реформи децентралізації.....	40
2.3. Компаративний аналіз результатів соціологічних досліджень громадської думки жителів об'єднаних та не об'єднаних громад.....	51
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА ПРИКЛАДІ ВОРОНОВИЦЬКОЇ ОТГ.....	53
3.1. Процес об'єднання смт. Вороновиця та с. Комірів від рішення про початок об'єднання до перших місцевих виборів.....	52
3.2. Програма соціологічного дослідження громадської думки мешканців смт. Вороновиця та с. Комірів до об'єднання та через рік після.....	63
3.3. Порівняльний аналіз результатів соціологічного дослідження громадської думки мешканців смт. Вороновиця та с. Комірів до об'єднання та через рік після об'єднання.....	70
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	86
ДОДАТКИ.....	94

ВСТУП

Актуальність теми.

Від початку незалежності Української держави в різні роки було ініційовано та проведено ряд фундаментальних реформ, які вплинули та впливають на розвиток та функціонування багатьох соціальних інститутів економічних та політичних процесів в Україні. Українці неодноразово спостерігали за тим, як змінювались одні й ті ж самі конституційні норми: коли в частині переходу повноважень між Президентом, Парламентом та Урядом змінювались в залежності від політичних кон'юктур. Але така зміна жодним чином не відображалась на якості життя громадян нашої держави, які й надалі продовжували стикатись з одними і тими ж самими проблемами конкретного міста, селища чи села: дитячі садки і школи, які закривались через брак фінансування, неефективна первинна медична допомога або ж взагалі її відсутність, забрудненість водойм, відсутність якісної питної води та багато іншого. Тому найбільш актуальною та соціально затребуваною реформою стала реформа місцевого самоврядування в Україні, яка впливає не тільки на форму публічного управління, а й на конституційний устрій в Україні. В українському законодавстві з'являється нова форма в адміністративно-територіальному устрої держави – об'єднані територіальні громади.

Основне завдання реформи – створити умови для розвитку громад та наблизити послуги до людей шляхом формування заможних громад, передачі більшої частини повноважень на базовий рівень управління та чіткого розмежування функцій між рівнями управління, а також гарантувати належне ресурсне забезпечення місцевого самоврядування [16, С.5]

На відміну від більшості реформ в Україні, реформа децентралізація має безпосереднє відношення та вплив на мешканців територіальних громад в Україні. Тому на відміну від інших реформ перш ніж впроваджувати реформу децентралізації в життя було досліджено вплив на суспільство та життя громадян в країнах, де така реформа була проведена, а це, Польща, Франція,

Латвія та інші [13]. Окремо, варто зазначити, що до початку безпосередньо створення перших об'єднаних громад як основи децентралізаційної реформи були проведені консультації із закордонними експертами, проведені численні круглі столи, форуми, засідання, а дискусії з приводу розширення прав місцевого самоврядування тривали протягом останніх 20 років. Варто зазначити, що в основі реформи децентралізації лежить реформування системи державного управління в Україні, початок якої заклала Концепція адміністративної реформи, схваленої Указом Президента № 822 від 22 липня 1998 року [21].

Важливим фактором самої реформи є зміна місцевої системи влади та як наслідок зміна системи світоглядів жителів територіальних громад. Збільшення політичної та економічної ваги посадових осіб та депутатського корпусу об'єднаних територіальних громад значно посилив увагу та цікавість загальноукраїнських політичних партій до процесу об'єднання, а також посилив увагу місцевих груп еліт, активних громадян та громадських організацій [41]. Головний етап процесу децентралізації – об'єднання територіальних громад призвело до фундаментальних зрушень та переорієнтації української повістки для із загальноукраїнського рівня на місцевий.

Об'єкт дослідження – процес децентралізації та об'єднання територіальних громад як його складова.

Предмет дослідження - перспективи об'єднання територіальних громад у вимірі громадської думки, на прикладі громад смт. Вороновиця та с. Комірів до об'єднання та через рік після об'єднання.

Мета дослідження – здійснити порівняльний аналіз громадської думки мешканців територіальних громад до та після об'єднання, на прикладі громади смт. Вороновиці та с. Комарова.

Для досягнення мети дослідження необхідно вирішити **ряд завдань:**

- окреслити основні теоретичні тлумачення понять «децентралізація», «об'єднання територіальних громад», «реформа місцевого самоврядування», «адміністративно-територіальна реформа»;
- здійснити аналіз наявних загальноукраїнських досліджень мешканців територіальних громад, громади яких вже об'єднались та не об'єднались.
- ознайомитися з методологічними підходами проведення загальноукраїнських соціологічних досліджень з вивчення громадської думки мешканців громад;
- провести соціологічні дослідження жителів громад смт. Вороновиці та с. Комарова до об'єднання та після об'єднання.
- здійснити компаративний аналіз досліджень жителів громад смт. Вороновиці та с. Комарова до об'єднання та після об'єднання.

Наукова розробленість проблеми дослідження. В українській соціологічній науці проблематика дослідження громадської думки з питань об'єднання територіальних громад є новою. Це пов'язано в першу чергу із тим, що реформа децентралізації в Україні старувала тільки влітку 2014 року. Перші експериментальні об'єднані територіальні громади почали з'являтися в кінці 2014 року на початку 2015 року. На початковому етапі тема не набувала широкої популярності через суспільно-політичну ситуацією в державі, зокрема антитерористичною операцією на Сході України та подіям в Одесі, Харкові, Дніпропетровську, анексією Криму тощо. Більшість досліджень громадської думки з питань об'єднання територіальних громад відбувались на передодні перших виборів в окремих територіальних громадах, такі дослідження мають закритий характер та використовувались під час виборчих кампаній. Відкриті дослідження, які стосуються заданої теми, опубліковані окремими соціологічними компаніями на замовлення закордонних агенцій та органів державної влади. Зокрема загальноукраїнські дослідження проводились Київським міжнародним інститутом соціології на замовлення Програми Ради Європи «Децентралізація та територіальна консолідація України»[44]. З метою підготовки інформаційної кампанії щодо впровадження реформи

децентралізації влади Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO провів серію якісних досліджень (фокус-груп) для збору та аналізу якомога більшого діапазону громадської думки стосовно децентралізації. Серію досліджень провів Центр Разумкова[45], дотичні до вивчення громадської думки з питань децентралізації компанія центр «СОЦІС»[46], група «РЕЙТИНГ»[47].

Не зважаючи на те, що прямих українських наукових доробків не виявлено, існують дотичні напрацювання з цієї галузі, більшість із яких все ж стосуються питань децентралізації, розширення прав місцевого самоврядування загалом.

Зокрема децентралізацію як систему з передачі повноважень і відповідальності за спільні функції від центральних виконавчих органів влади до органів місцевого самоврядування розглядають британські дослідники [40]. Французькі вчені мають подібне до британських науковців бачення щодо тлумачення децентралізації, але приходять і до власного бачення цього визначення. Зокрема Ж.-Б. Альбертіні пояснює в ній державну політику, що націлена на створення таких взаємовідносин між центральними органами та їх територіальними представництвами, які характеризуються передачею на місця великих повноважень [42, С. 210]. Дослідник Б. Гурне під децентралізацією розуміє спосіб територіальної організації державної влади, при якій влада передає право на прийняття рішень по певних питаннях або у відведеній сфері структурам місцевого або місцевого рівня, що не входять у структуру влади і є певним чином автономними від неї [10, С. 88]. Науковець Ж.-М. Бесе визначає децентралізацію як простий, неподільний механізм управління, за якої периферійні (виборні) владні органи мають по відношенні до справи, що розглядаються як локальні, право ухвалення рішень без прямого підпорядкування [25].

Проблеми децентралізації та деконцентрації, проблеми взаємодії місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій, проблеми делегування повноважень знайшли відображення у наукових розробках, серед

яких праці таких науковців як: О.Прієшкіна [26, С. 86-89.], В. Борденюк [3, С. 21-25], М. Будник [4], І.Грицяк [11].

Методи дослідження. Основу методології роботи становлять загальнонаукові методи дослідження і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових теоріях. Метод узагальнення застосовано під час роботи із загальною науково-дослідною базою та ознайомлення із сучасними дослідженнями з питань вивчення громадської думки об'єднаних територіальних громад. Метод аналізу для розуміння понять «об'єднана територіальна громада», «адміністративно територіальна реформа» тощо, типологізації та систематизації при виділенні факторів у дослідженнях, історичний метод для окреслення загального розуміння процесів децентралізації.

Спеціальним соціологічним методом збору первинної інформації обрано кількісний метод – соціологічне опитування. Вони дозволяють отримати якісні та кількісні характеристики предмету дослідження.

Наукова новизна результатів, одержаних в дисертації:

- узагальнено існуючі теоретичні підходи до визначення понять «децентралізація», «об'єднання територіальних громад», «реформа місцевого самоврядування», «адміністративно-територіальна реформа»;
- отримано поглиблені дані щодо оцінок, думок та переконань жителів конкретних територіальних громад по відношенню до процесу об'єднання територіальних громад;
- висвітлено перспективи подальшого добровільного процесу об'єднання територіальних громад в Україні.

Теоретична цінність роботи полягає в аналізі та узагальненні факторів, які впливають на перспективи подальшого добровільного процесу об'єднання територіальних громад в Україні.

Практична цінність роботи полягає в результатах проведеного авторського емпіричного дослідження громадської думки на основі кількісних та якісних методів дослідження. Отримані висновки можуть бути використані в

теоретичних напрацюваннях із соціології, демографії, державного управління, статистики, удосконалення законодавства України тощо.

Структура магістерської дисертації:

Мета і завдання визначили структуру магістерської дисертації, що складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків і рекомендацій, додатків та списку використаних джерел.

Загальний обсяг роботи складає 102 сторінки, з них основного тексту – 80 сторінок. Список використаних джерел містить 65 найменувань та 2 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ОСНОВИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

1.1. Децентралізація як предмет наукового аналізу

Історія різних форм децентралізації налічує більше чотириста років, розпочавши свій рух в Європі у сімнадцятому сторіччі. У даний період громадські діячі та науковці стали шукати нові форми адміністративного устрою державного управління та побудови системи зав'язків в системі публічної влади [29, С. 177]. Незважаючи на розвиток досліджень у питаннях децентралізації, до початку ХХ ст. більшість була переконана в тому, що головною моделлю державного устрою є сильна централізована держава, яка в Європі вважалась ідеальною моделлю державної організації. Проте вже на початку ХХ ст. виникла ідея розділення влади, яка була викладена в папській Енцикліці 1931р. як форма проти сильноцентралізованої держави нацистського, фашистського та соціалістичного формату. Головною метою такої ідеї було запобігти у перетворенні централізованих держав в авторитарні [18. С. 77]. Після закінчення Другої Світової війни, розпочався рух до децентралізації. Сьогодні децентралізація стала своєрідною візитівкою демократичних країн Європи.

Дослідження децентралізації як за кордоном так і в Україні в основному опирається на положення історії та теорії державного управління. Дослідження проблем децентралізації знайшли своє відображення у таких вітчизняних і зарубіжних учених, як: Г.В.Атаманчук, Т.Вюртенбергер В.Б.Авер'янов, І.П.Бутко, В.І.Кампо, В.М.Вакуленко, Я.Гонціаж, В.М.Князєв, Д.Гібсон, Б.Гурне, Ж-Ф.Девемі, О.С.Ігнатенко, А.А.Коваленко, В.В.Копейчиков, Д.Кохен, Л. Кравчук, А.Крусян, В.Куйбіда, Ж. Литвак, В.І.Луговий, П.І.Надолішній, І.Ф.Надольний та багатьох інших.

Щодо означення децентралізації як явища дослідники не прийшли до уніфікованого визначення. Тому досі не має і загального та об'єданого поняття. У науковій площині є різні погляди зарубіжних та вітчизняних вчених у питанні децентралізації. Децентралізацію як систему з передачі повноважень і відповідальності за спільні функції від центральних виконавчих органів влади до органів місцевого самоврядування розглядають британські дослідники Х. фон Браун та У. Гроте [40]. Французькі вчені мають подібне до британських науковців бачення щодо тлумачення децентралізації, але приходять і до власного бачення цього визначення. Зокрема Ж.Б. Альбертіні пояснює в ній державну політику, що направлена на створення таких взаємовідносин між центральними органами та їх територіальними представництвами, які характеризуються передачею на місця великих повноважень [42, С. 210]. Дослідник Б. Гурне під децентралізацією розуміє спосіб територіальної організації державної влади, при якій влада передає право на прийняття рішень з певних питань або у відведеній сфері структурам місцевого або місцевого рівня, що не входять у структуру влади і є певним чином автономними від неї [10, С. 88]. Ж. М. Бесе визначає децентралізацію як простий, неподільний механізм управління, за якої периферійні (виборні) владні органи мають по відношенню до справ, що розглядаються як локальні, право ухвалення рішень без прямого підпорядкування [25, С.4]. Г. Бребан пояснює децентралізацію як систему надання державних повноважень, що здійснюються від однієї посадової особи до іншої, від держави до органу місцевого самоврядування або громадянської установи [2, С. 86]. Цікаво, що експерт Світового Банку Дж.Літвак обширніше пояснює децентралізацію, вбачаючи її як засіб з передачі повноважень і відповідальності за публічні функції від центральної влади квазінезалежним державним організаціям або приватному сектору [43]. Японський дослідник децентралізації Нобуоко Кавашима поділяє децентралізацію на культурну, фінансову та політичну, структурні складові її визначає як мистецтво урядування, при якому збільшення власних ресурсів територій організовується без обмеження утримання ресурсів

в центрі [22, С.60]. Найбільш обширне тлумачення децентралізації серед закордонних науковців варто шукати у американського дослідника А. Розенбаума, він говорить, що децентралізація це посилення владних одиниць, що не належать до верхньої гілки влади; організація системи ефективного керування як органів самоврядування, так і органів проміжкового рівня; ефективний механізм стримувань і противаг в середині державної влади; засіб заохочення до врядування громадян та громадянських організацій; [32, С.12–15]. Оригінальний науковий підхід щодо тлумачення децентралізації в російській науковій думці. Подібне до західних науковців бачення щодо визначення цієї адміністративної реформи має, доктор юридичних наук М. Добринін. Під децентралізацією він пояснює передачу повноважень згори до низу, що припускає автономне виконання поставлених завдань, незалежне ухвалення рішень [12, с. 329]. Децентралізацію як систему перерозподілу державної влади і державних повноважень між центральними і місцевими органами державного урядування, а також органами місцевого самоврядування з метою поліпшення ефективності керування різноманітними сферами економічного та соціального життя суспільства пояснює Д. Жовтун [19, С. 295-296]; як загальну сукупність методів та прийомів переведення балансу державної влади із загальнодержавного на регіональний рівень з метою покращення демократичних процедур і державного урядування пояснює її Е.Шайхлисламов [39, С. 6–9.]; у вигляді розширення та посилення прав та повноважень адміністративних одиниць або нижчих органів та організацій при паралельному зменшенні прав та повноважень центру пояснює її Ю.Тихомиров [34]. Пошуки щодо надання визначення децентралізації здійснювали і українські дослідники. Так розширення владних повноважень органів місцевої влади та місцевої виконавчої влади за рахунок повноважень органів центральної влади та органів виконавчої влади з метою покращення і підвищення ефективності управління, повної реалізації регіональних і місцевих інтересів пояснюють децентралізацію М. О. Багмет та Т. М. Личко [5, С. 34]. В.Л. Андрущенко розуміє її як більш ефективну, ніж

централізація, модель суспільної організації, де частина основних функцій управління на місцях входить до компетенції об'єднань громадян, які живуть на відповідній території, а також владних органів і публічних посадових осіб, які не назначаються вищими державними органами, а обираються виборцями у межах територіальних громад [1, С.361]. Розширення владних повноважень органів місцевого самоврядування і місцевих органів влади виконавчої за рахунок повноважень органів центральної влади та органів виконавчої влади з метою покращення і підвищення ефективності управління, повної реалізації регіональних і місцевих інтересів пояснюють процеси децентралізації М. О. Багмет та Т. М. Личко [5, С. 34]. Як розширений процес, за яким передбачається ланцюгова реакція змін у владно-державному організмі: суттєвий перерозподіл владних повноважень на всіх гілках владної вертикалі дається оцінка цієї категорії М. Л. Братковським [7 С. 110]. В.Демиденко розуміє децентралізацію як основу принципу західноєвропейської та світової політики, яка впливає на підняття важливості багатоступеневого управління розвитком місцевостей [17, С. 106]. Децентралізацію як надважливу вимогу щодо функціонування таких політичних оцінок, як незалежність, відкритість, відповідальність та якість публічних інститутів охарактеризовує М. О. Лендьєл [35, С. 47]. На децентралізації як виключно притаманному явищу у сфері державного управління, обумовленому як об'єктивними так суб'єктивними факторами перерозподілу управлінських функцій та повноважень між органами загальної виконавчої влади на різних організаційних рівнях зазначає А. Ф. Мельник [37, С. 199]. На переконання Н. Мельтюхової і Я. Ваніної децентралізація це системний та цілеспрямований процес збільшення повноважень органів самоврядування з метою покращення й підвищення загальної ефективності управління важливими справами [38, С. 165–174]. Своє визначення вбачають в децентралізації Г.С.Одінцова, О. Ю. Амосов та Г.І.Мостовий розуміючи її як самостійність у методах до публічного управління із врахуванням різноманітності місцевих особливостей при тому що зберігається загальна

єдність в основному та суттєвому [24, С. 112]. У вигляді загального процесу щодо перерозподілу функцій, владних повноважень, осіб або речей від централізованого управління та спрямованого в розв'язанні політико-правових проблем локального самоврядування передусім через розширення повноважень та економічних можливостей місцевого самоврядування і, відповідно, їх представницьких органів із переформатуванням місцевого самоврядування на економічно спроможний, дієвий та відповідальний інститут влади розуміє децентралізаційний процес О. Л. Кремена [23]. На думку К.О.Линьова, децентралізація – це конче необхідний компонент в процесі демократизації держави, що охарактеризовує перехід від систем та інститутів централізованих авторитарних та тоталітарних, які не орієнтуються на соціально активну та безпосередню участь жителів в управлінні конкретною державою, до суспільств, які основані на ініціативності та відповідальності громадськості та кожної окремої людини [36, С.7].

Якщо підвести підсумки переважної більшості понять децентралізації, варто зазначити, що це поняття є складним по структурі та змістовності. Воно охоплює досить широке коло понять, які стосуються питань ефективності та функціональності створення та реорганізації систем влади та публічного керування в загальному, а також це стосується логіки та систем формування загальнопублічної політики [33 с. 93]; Механізми збільшення людського потенціалу шляхом посилення органів місцевого самоврядування, розвиток самоорганізації громадян, підвищення важливості неурядових інститутів [9, С. 28]; – системні елементи подальшого розвитку демократії та ефективності інструментів врегулювання економіки [9, С. 29];

Розгляд вищенаведених тлумачень понять дозволяє спільно окреслити відповідну кількість ознак поняття децентралізація, до яких можна віднести:

- безпосередня наближеність публічних органів місцевої влади до об'єктів врядування та громадян;
- самостійність місцевих органів управління в ухваленні рішень та дій;

- забезпеченість місцевих органів керування ресурсами, у більшості власними;
- системне обрання влади та безпосереднього забезпечення доступу громадян до контролю над владними структурами;
- забезпечення участі громадян в муніципальному управлінні;
- самоорганізація та відповідна інституційна спроможність органів місцевого самоврядування.

1.2. Об'єднання територіальних громад як основа процесу децентралізації

Процес децентралізації стартував у багатьох країнах Європи та Світу з початку 70-х років ХХ сторіччя. Які, в переважній більшості до того були, централізованими та унітарними. Такий процес і включав безпосереднє розширення повноважень органів місцевої влади у багатьох сферах, а особливо у бюджетній, та сфері міжбюджетних відносин. Відповідно до даних Світового банку, 63 із 75 країн які трансформувались та великих країн які розвиваються, на початку та в середині 90-х рр. ХХ сторіччя почали здійснювати кроки у напрямку децентралізації. [8].

Варто зазначити, що в Україні децентралізація згадується вперше у Конституції Української народної республіки у 1918 році, в якій зокрема зазначалося, що не порушуючи своєї єдиної влади, Українська народна республіка надає землям своїм та громадам прав широкого самоврядування із дотриманням принципу децентралізації. [20].

Потреби у реформуванні органів місцевого самоврядування в Україні обговорювали на всіх щаблях влади більш ніж 19 років незалежної української держави, але всі спроби розпочати здійснювати відповідні реформи не увінчувались успіхами. Слід зазначити, що першим нормативно-правовим актом, у якому йшла мова про реформу органів місцевого самоврядування була Концепція державної регіональної політики, яка була затверджена указом

Президента від 25 травня 2001 за номером 341/2001 [48]. А вже розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 р. було ухвалено підготовлену згідно до європейських принципів та стандартів Концепцію реформи місцевого самоврядування, але її за дивних обставин було скасовано у 2012 році. Найімовірніше при президентстві В.Януковича система побудови влади базувалась на процесах централізації та повної концентрації влади у верхніх її верхівках.

Якщо брати до уваги попередніх Президентів, то Президент Леонід Кучма, у своєму посланні окреслював стратегію економічної і соціальної політики на власний президентський термін у 2000-2004 роках, говорив про необхідність утворення ефективної системи управління, яка б відповідала стандартам демократії у правовій державі з соціальною орієнтацією на ринкову економіку, а також вдосконалення керівної вертикалі і структури виконавчої влади безпосередньо на місцях, розподіл та збалансування повноважень і відповідальності владних органів та місцевого самоврядування у колі надання державних та муніципальних послуг [30].

Наступний Президент України Віктор Ющенко вважав дієве забезпечення локального самоврядування вкрай необхідною складовою змін до конституційної реформи. «Основою органів місцевого самоврядування має стати громада. Адже саме у громаді повинні надаватись громадянам основні муніципальні послуги. Повинна вибудовуватися чітка цілісна лінія – від конкретної громади до району і області. Прийшов час прийняти рішень про утворення делегованими органами – обласними та районними радами – своїх представницьких виконавчих органів, та надання таким представницьким органам відповідних повноважень. Головною метою реформування органів місцевої влади та місцевого самоврядування повинно бути на основі передачі максимально дозволеного обсягу управлінських а владних повноважень та їх чіткого розмежування між органами місцевого самоврядування та центральними органами державної влади [30].

Наприкінці 2013 року та на початку 2014 року Українська держава переживала вкрай складні часи. Фактично центральна влада дуже слабо координувала регіони [49]. Саме в цей час на порядок денний Верховної Ради України було поставлено питання продовження децентралізаційних реформ – а передачі максимальної кількості повноважень на місця. Головними офіційними аргументами, які озвучувались в той час було підвищення ефективної діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також для формування сприятливих умов економічного розвитку територій.

Для того щоб зрозуміти логіку реформування органів місцевого самоврядування в Україні Кабінет Міністрів України запропонував 5 кроків, які він вважає необхідними [14].

1-й крок – це визначення територіальної основи владних повноважень органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, а це означає створення трирівневої системи адміністративно-територіального устрою країни. Відповідно до концепції реформи можна збудувати просту та логічну систему місцевого самоврядування. Така структурована система може забезпечити функціональне та комфортне життя в українських селах та містах. Місцева влада в європейських країнах надає людям послуги, займається благоустроєм, освітленням, а центральні керівні органи держави займаються політикою держави чи розвитком економіки.

2-й крок – це потреба розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування на різних рівнях. Найбільш важливі функції а повноваження, якими користуються жителі громад слід віддати безпосередньо на цей рівень, де люди знаходяться.

3-й крок – це розмежування повноважень органами виконавчої влади та місцевим самоврядуванням. Необхідно передати основні владні повноваження районних державних адміністрацій представникам місцевого самоврядування, а президентській вертикалі залишити тільки право контролю. В останнє десятиріччя влада в Україні лише централізовувалася, та велика кількість повноважень були сконцентровані в руках виконавчої та державної влади. Це

стосувалось і реєстрації шлюбів, і видачі дозволів на будівництво тощо. Як наслідок, значно зросли витрати з державного бюджету. Кошти бюджету використовувались нераціонально. Створювались корупційні схеми, які пронизували владну вертикаль.

4-й крок – це чітке визначення кількості ресурсів, які необхідні на кожному рівні. Для цього потрібно абсолютно повністю оновити бюджетний процес. Процес об'єднання територіальних громад обов'язково збільшить самі громади як наслідок і кількість ресурсів на місцях. Громада сама буде вправі розпоряджатись такими ресурсами. Від такого процесу виграють безпосередньо жителів сіл та містечок які братимуть участь в об'єднанні. Всі бюджети об'єднаних територіальних громад отримають прямі трансфертні стосунки з державним бюджетом. Отож кошти до місцевої об'єднаної громади будуть надходити стабільно, за рахунок цього можна спрогнозувати власний бюджет на декілька років. Варто зазначити, що місцеві податки стають основою місцевого бюджету. А бюджет буде напряму залежати від громади та влади. Така система напряму мотивує владу та й самих мешканців до ефективного збору та сплати податків. В таких умовах зникають адміністративні бар'єри, щоб малий та середній бізнес ефективно працював та розвивався, створювались робочі місця, та як наслідок збільшуються надходження до бюджетів об'єднаних територіальних громад.

5-й крок – це суровий контроль та підзвітність органів місцевого самоврядування перед жителями громади та перед державою загалом. Виборці хочуть чітко розуміти, що саме від їхнього вибору на виборчих дільницях залежатиме те, наскільки добре працюватимуть місцеві органи влади. Як наслідок, від самих жителів територіальних громад залежить якісний рівень їхнього життя. Буде запроваджено систему відповідальності за прийняті рішення в об'єднаних територіальних громадах по їх відповідності до Законів України. Саме тому ця реформа необхідна для того, щоб жителі України могли обирати авторитетну владу, якої будуть відповідні повноваження, відповідні ресурси та чітка відповідальність.

Варто зазначити, що реформа децентралізації в Україні визначена в наступних нормативно-правових актах, ухвалених Кабінетом міністрів України:

– Розпорядження Кабміну від 18 червня 2014 р. № 591-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [50];

- Закон України «Про засади державної регіональної політики» [51];

- Розпорядження Уряду від 01.04.2014 р. № 333 «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» [52];

- Постанова Уряду «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» [53];

- Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [27].

Для того щоб вирішити проблемні питання на рівні об'єднаних територіальних громад, необхідно в першу-чергу вирішити питання фінансової підтримки держави та спільного об'єднання громад задля вирішення стратегічних питань. Саме тому в першу-чергу було ухвалено два закони: перший, це Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», а другий закон стосується питання співробітництва територіальних громад – Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [54]. Варто зазначити, що до цього часу Конституція України передбачала таку можливість, як об'єднання декілька сіл в єдину територіальну громаду, але жодним чином не регламентувалось питання формування органів місцевого самоврядування, та не було чіткого розуміння яким чином можна сформувати такі органи.

Головною метою Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», як говорять його автори, є створення правових гарантій та можливостей для посилення ролі місцевого самоврядування, розвитку дієздатних сільських територіальних громад, формування діючих ефективних рад територіальних громад та їх виконавчих органів, це в свою

чергу має призвести до покращення надання органами місцевого самоврядування послуг адміністративного та соціального характеру, забезпечення відповідного сталого розвитку та ефективного використання бюджетних надходжень [27].

Ще більше сприяти реалізації потенціалу об'єднаних територіальних громад та місцевого самоврядування в цілому повинно ухвалення нової редакції закону «Про місцеве самоврядування в Україні». Цей законопроект чітко передбачає визначеність сфер місцевого самоврядування, та чітко регламентує сферу повноважень місцевих органів влади базового рівня, та їх виконавчих органів. Також закон регламентує повноваження районних та обласних рад. В законі розмежовуються повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, представництв Президента України. Відбудеться посилення відповідальності посадових осіб органів місцевого самоврядування, та буде чітко розуміння їх діяльності. Все це в загальному дасть можливість створити перепони корупційних схем. Велика увага проекті Закону приділяється вдосконаленню системи місцевого самоврядування та забезпеченість їх відношення до Конституції України [28].

Варто зазначити, що даний проект Закону наразі активно проходить процедуру публічних обговорень в різних регіонах України. На базі об'єднаних територіальних громад, міст обласного значення відбуваються круглі столи, які дають можливість висловити власну думку представникам базового рівня місцевого самоврядування.

Сам процес об'єднання громад має як суб'єктивний так і об'єктивний характер, він або відбувся або ще відбувається у більшості країн Західної Європи. Це пов'язано з тим, що відбуваються процеси урбанізації, та відповідною необхідністю малих громад до масштабів оптимальних за для відповідної успішної реалізації соціально-економічних заходів, урядових планів та програм, а ефективного виконання владних функцій на місцевому рівні. В Українських реаліях цей процес набув не тільки об'єктивного, а й політичного забарвлення. На такі процеси впливають політики та великі компанії задля

збереження власного впливу на певні території. Варто зазначити, що в деяких країнах Західної Європи, зокрема Франції, замість об'єднання територіальних громад започатковано процеси міжмуніципального співробітництва. [15, С. 7]

Головною причиною того, що реформу децентралізації в Україні розпочали з об'єднання територіальних громад стала велика кількість населених пунктів із малою кількістю населення та фактична відсутність можливостей для розвитку, населення в сільських населених пунктах старіє [55], відбуваються процеси урбанізації тому економічно активна частина населення сільських населених пунктів перебирається до великих міст або взагалі за межі України. З урахуванням цього держава не може гарантувати якісного надання соціальних та адміністративних послуг жителям.

Варто зазначити, що при загальній зменшеності сільського населення з 1991 року до теперішнього часу складає близько 2,5 млн. осіб, зменшується і щільність сільських пунктів загалом на 350 одиниць [56]. При цьому всьому в країні збільшувалась кількість сільських рад. Тому склалась ситуація, що із дванадцяти тисяч наразі існуючих громад, більша половина має наявну чисельність менш ніж 3 тисячі жителів. 4900 громад мають менше ніж тисяча жителів, а 1200 громад – менше ніж 500 осіб. В таких громадах відсутні будь-які установи які б давали можливість гармонійно функціонувати, це зокрема комунальні підприємства, відповідні служби та відділи. Місцеві влади таких територіальних громад не можуть реалізовувати власних повноважень, через відсутність фінансових організаційних можливостей.

Більш ніж 70% територіальних громад на 90% дотаційні та утримуються за рахунок державного бюджету [57]. Держава була змушена шукати можливості щоб дофінансовувати такі громади, але такі можливості знаходились за рахунок перерозподілу коштів з економічно-розвинутих громад та як наслідок такі дії влади значно стримували економічний розвиток великих селищ та малих міст, які в майбутньому могли б стати точками економічного зростання. На малюнку нижче показано кількість ОТГ в розрізі років:

Параметр 1.
Кількість об'єднаних територіальних громад

Примітка: при розрахунку рейтингу за параметром «Кількість ОТГ» враховувалася дані тих громад, документи яких станом на 16.06.2017 року перебувають в ЦВК для призначення перших виборів.

ОБЛАСТЬ	Всього за 2015-2017 роки		2015		2016		2017	
	К-сть ОТГ	Загальне місце (рейтинг)	К-сть ОТГ	Місце	К-сть ОТГ	Місце	К-сть ОТГ	Місце
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	48	1	15	3	19	2	14	2
ЖИТОМИРСЬКА	40	2	9	6	23	1	8	7
ТЕРНОПІЛЬСЬКА	39	3	26	1	10	5	3	11
ЧЕРНІГІВСЬКА	31	4	5	9	11	4	15	1
ПОЛТАВСЬКА	29	5	12	4	6	8	11	5
ЗАПОРІЗЬКА	28	6	6	8	10	5	12	4
ВІННИЦЬКА	28	6	2	11	19	2	7	8
ХМЕЛЬНИЦЬКА	28	6	22	2	4	9	2	12
ВОЛИНСЬКА	27	7	5	9	10	5	12	4
ЛЬВІВСЬКА	27	7	15	3	7	7	5	9
РІВНЕНСЬКА	22	8	5	9	13	3	4	10
МИКОЛАЇВСЬКА	22	8	1	12	19	2	3	11
ХЕРСОНСЬКА	21	9	1	12	11	4	9	6
СУМСЬКА	21	9	1	12	13	3	7	8
ЧЕРКАСЬКА	19	10	3	10	3	10	13	3
ЧЕРНІВЕЦЬКА	19	10	10	5	6	8	3	11
ОДЕСЬКА	16	11	8	7	3	10	5	9
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА	15	12	3	10	8	6	4	10
КІРОВОГРАДСЬКА	12	13	2	11	3	10	7	8
ЛУГАНСЬКА	8	14	2	11	1	11	5	9
ДОНЕЦЬКА	8	14	3	10	3	10	2	12
ЗАКАРПАТСЬКА	6	15	2	11	1	11	3	11
ХАРКІВСЬКА	6	15	0	13	4	9	2	12
КІЇВСЬКА	4	16	1	12	1	11	2	12
ВСЬОГО	524	x	159	x	208	x	158	x

Рис.1.1 Кількість об'єднаних територіальних громад

Варто зазначити, що станом на початок травня 2018 року в Україні вже 729 територіальних громад, які в свою чергу об'єднали 3384 громади із населенням 6,3 млн жителів та площею землі у 1 млн 700 тис. кв. км. [14]. Якщо підсумувати проміжні результати об'єднань територіальних громад, то варто констатувати, що значна їхня частина ще не зуміла подолати низький рівень інституційної спроможності, яке в свою чергу призводить до низького рівня самоврядування. Це результат відсутності чітких інструкцій по відношенню до процедури діяльності об'єднаної територіальної громади та слабкий кадровий потенціал об'єднаних громад.

На рис. 1.2 показано статистику якісних характеристик створених ОТГ та відповідне місце областей у рейтингу [58].

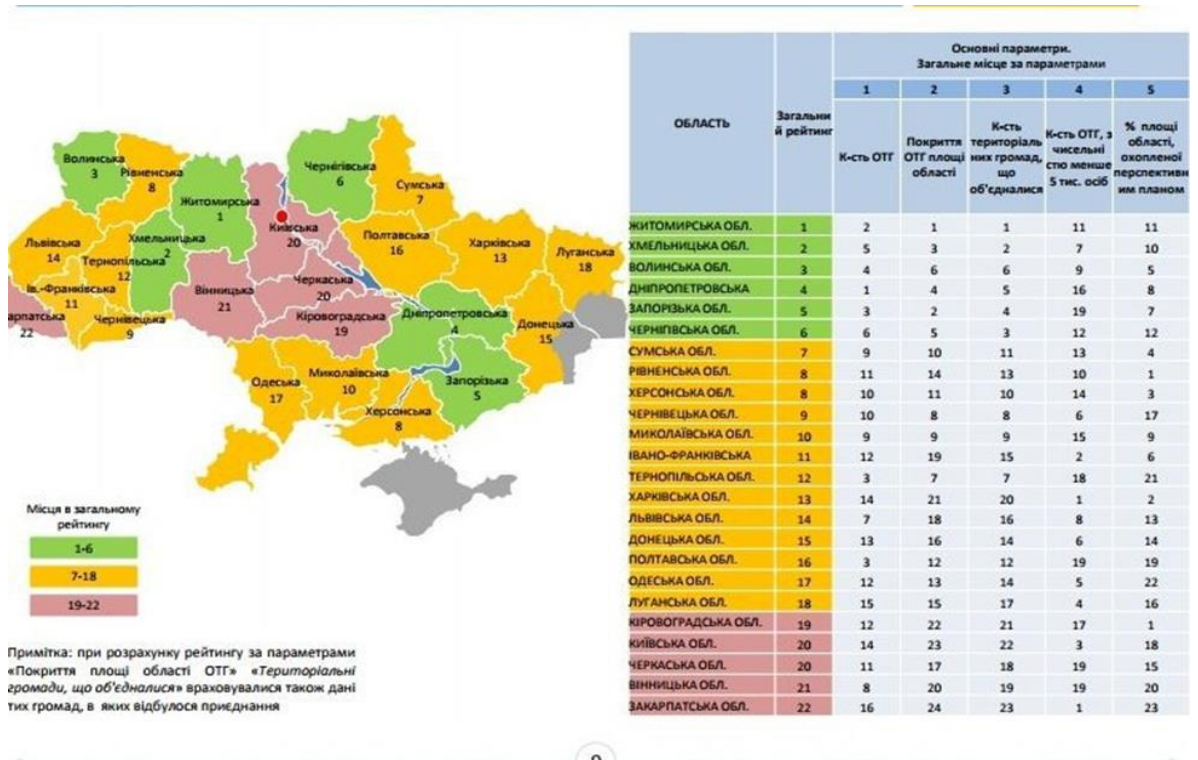

Рис.1.2 Рейтинг областей з об'єднаними територіальними громадами

Варто зауважити, що для того щоб оволодіти необхідним досвідом та відповідним рівнем компетенції в питаннях ефективної реалізації отриманих повноважень у фінансовій, господарчій сферах необхідно декілька років роботи. Основним ризиком який наразі існує при створенні об'єднаних територіальних громад є занадто висока політизація процесів – будь які успіхи або невдачі роботи новостворених об'єднаних територіальних громад використовуються в кон'юнктурних інтересах різних політичних сил. Також об'єднання територіальних громад відбуваються не за перспективним планом, який затверджений та економічно доцільний, а за рахунок особистісних інтересів і тому часто не відповідають існуючим потребам жителів таких громад.

Також важко спрогнозувати процеси наскільки об'єднані територіальні громади можуть використати можливості, що по справжньому надає їм децентралізація і розуміння саме їхньої участі у розвитку сіл та селищ. Таке розуміння залежить від продуктивності та пошуку спільних рішень між органами державної влади, представниками місцевого агрофермерства, органами місцевого самоврядування та представниками громади. Наразі до

кінця не зрозуміло яка соціальна модель буде в об'єднаних територіальних громадах і яка кінцева податкова база для надходжень у бюджет. Якщо не буде такої чіткої визначеності то можливі негативні наслідки зокрема зворотних процесів роз'єднання або інших соціальних вибухів.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ЗАГАЛЬНОУКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ЖИТЕЛІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

2.1. Загальноукраїнські дослідження громадської думки жителів територіальних громад, які ще не об'єднались у питанні реформи децентралізації

Незважаючи на всі переваги та наявні недоліки які несе в собі процес об'єднання територіальних громад як перший етап та основа процесів децентралізації в Україні ймовірність зміни курсу мало ймовірна. Варто зазначити, що протягом з 2015 року розпочалось проведення загальнонаціональних досліджень в основному українськими соціологічними компаніями. Такі дослідження можна умовно розділити на такі, що досліджують ставлення громадської думки до процесів об'єднання територіальних громад жителів громад які ще не об'єднались та жителів територіальних громад, які вже об'єднались. Більшість соціологічних досліджень з цієї тематики проводяться не за рахунок державних замовлень, а за рахунок міжнародних грантів та організацій, які вивчають та допомагають впроваджувати процеси децентралізації в Україні

В даному розділі ми проаналізуємо дослідження різних соціологічних компаній, які проводили опитування громадської думки як в об'єднаних громадах так і в громадах, які не об'єднались:

Зокрема серію соціологічних досліджень було проведено КМІС разом з Центром «Соціальні індикатори» під назвою «Децентралізація та реформа місцевого самоврядування» [6]. Такі опитування проводились у 2015, 2016 та 2017 роках. Під час таких досліджень опитували 2040 респондентів, які репрезентують населення України старше за 18 років, а також було опитано 2000 респондентів, які проживають безпосередньо в об'єднаних територіальних громадах далі (ОТГ), і які пройшли такий процес об'єднання у 2015 – 2016 рр., в тому числі таке опитування проводилось серед жителів населених пунктів які

стали центрами об'єднаних територіальних громад, а також серед жителів громад, які не стали центрами в ОТГ. В рамках соціологічного дослідження досліджувались думки та погляди щодо підтримки та очікувань від децентралізації, відношення до процесу об'єднання територіальних громад, оцінка динаміки якості надання адміністративних послуг в громадах та інше [6, С.3].

Проведення трьох етапів соціологічного дослідження відбувалось за уніфікованою методологією.

Задля проведення дослідження була розроблена та апробована стратифікована вибірка в чотири ступені, і яка була випадкова на кожному новому ступені. Вибірка повністю репрезентативна для всього дорослого населення, яке проживає на території України, і не проходить військової служби та не перебуває у місцях позбавлення волі або мережі закладів охорони здоров'я (лікарнях, інтернатах тощо). До вибірки також не були включені території які не контролюються українською владою, зокрема АР Крим та окремі райони Луганської та Донецької областей.

На першому етапі жителі України були стратифіковані за регіонами проживання (24 регіони України та м. Київ), надалі жителі кожної області додатково стратифікувались відповідно на міське та сільське населення. Де міське населення – міста та селища міського типу, та сільське населення. Таким чином все населення України було поділено на відповідних 49 страт. Потім для кожної страти у пропорції до чисельності дорослого населення визначалося кількість інтерв'ю в такій страті має бути проведено, а також визначалась кількість населених пунктів, де проводитиметься відповідне опитування. Для Луганської та Донецької областей під час стратифікації використовувалась чисельність жителів виключно на тих територіях, які наразі контролюються українською владою

Після проведення відбору проводився відбір конкретних локацій, де мали працювати інтерв'юери. На першому етапі відбирались населені пункти. Міста відбирались з ймовірністю, пропорційною до загальної чисельності дорослих

жителів в конкретному населеному пункті. В рамках страт сільських жителів спочатку відбувався відбір районів, а в межах районів випадковим чином відбирались сільські населені пункти. На другому етапі у кожному населеному пункті здійснювався відбір діляниць. Третій етап передбачав відбір конкретних вулиць та номерів будинків (якщо це стосувалось багатоповерхової забудови), номерів квартир. На четвертому етапі здійснювався відбір та опитування інтерв'юерами респондентів методикою модифікованого маршрутного відбору [6, С.5].

Опитування проводилось компанією шляхом особистим інтерв'ю з респондентами по місцю проживання.

Дослідники говорять, що внаслідок реалізації випадкової вибірки у фінальному масиві даних дещо збільшена частка жінок та осіб старшого віку. Для відновлення відповідних пропорцій були збудовані статистичні «ваги».

Загалом було сформовано 4 макрорегіони: Центральний макрорегіон – Вінницька, Сумська, Житомирська, Полтавська, Чернігівська, Черкаська, Кіровоградська, Київська області, м. Київ, Південний макрорегіон – Херсонська, Дніпропетровська, Миколаївська, Запорізька, Одеська області, Східний макрорегіон – Харківська, Луганська і Донецька області. Західний макрорегіон – Волинська, Рівненська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Закарпатська, Хмельницька, Чернівецька області;

Польовий етап дослідження тривав у першому етапі 6 по 21 листопада 2016 року та у другому етапі з 3 по 19 листопада 2017 року. Загалом в межах досліджень було проведено 4079 інтерв'ю з респондентами, що проживають у 110 населених пунктах країни [6, С.5].

Статистична похибка для вибірки з імовірністю 0,95% і за дизайн-ефекту 1.5 не перевищує:

- о 2.8% для показників, близьких до 25 або 75%,
- о 1.4% для показників, близьких до 5 або 95%,
- о 3.3% для показників, близьких до 50%,
- о 0.7% для показників, близьких до 1 або 99%.

о 2.0% для показників, близьких до 12 або 88%,

Відповідно до результатів досліджень 64% жителів вважає реформу місцевого самоврядування і децентралізацію потрібною. 24% респондентів вважають реформу «безумовно потрібною». Варто зазначити, що 16% опитаних вважають, що дана реформа не потрібна. Якщо порівняти з попереднім роком то, частка тих, хто підтримує реформу децентралізації виросла на 4%, а от кількість скептиків залишилась на попередньому рівні.

Рис.2.1 Як Ви вважаєте, потрібна чи не потрібна реформа місцевого самоврядування та децентралізації влади?

Оцінка рівня обізнаності про реформу місцевого самоврядування не змінилася з 2015 року. З 80% респондентів, які знають про реформу децентралізації 82% знають про певні кроки які було здійснено у цьому напрямку[6, С.7].

Рис.2.2 Чи відомо Вам, що в Україні здійснюються певні кроки у реформуванні місцевого самоврядування та децентралізації влади, як повинні привести до збільшення повноважень і ресурсів на місцях?

61% жителів, за даними дослідження, щось знають про реформу децентралізації і вважають, що вона відбувається повільно або занадто повільно. Тільки 17% респондентів відзначають реформу місцевого самоврядування та децентралізацію, яка така що протікає з нормальними темпами. 4% респондентів вважають, що реформа децентралізації відбувається занадто швидко [6, С.8].

Варто зазначити, що в 2015 році 19% респондентів відзначили певні зміни на краще у власних населених пунктів в наслідок бюджетної децентралізації, то 2016 році кількість позитивних відповідей зросла до 46. І таке істотне підвищення відслідковується у всіх регіонах України. 21% респондентів змін не помічали, але чули що такі були. В загальному 67% українці відчули покращення, або очікують на таке [6, С.8]..

Якщо в процесі децентралізації держава передасть частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування (радам), як, на Вашу думку, це може вплинути на ситуацію в Україні в цілому?

(% серед усіх респондентів)

- Безумовно покращиться
- Нічого не зміниться
- Безумовно погіршиться
- Скоріше покращиться
- Скоріше погіршиться
- Важко сказати / Відмова

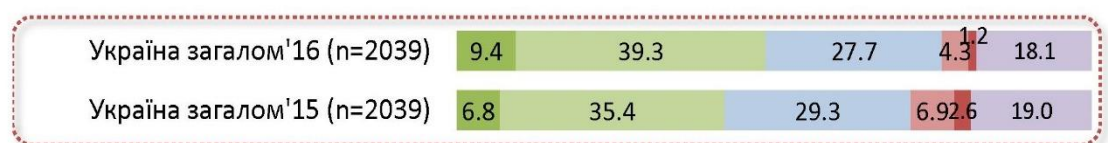

Рис.2.3 Якщо в процесі децентралізації держава передасть частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування (радам), як, на Вашу думку, це може вплинути на ситуацію в Україні в цілому?

71% респондентів помітним покращенням ситуації вважають ремонт дорожнього покриття вулиць та дворів.

Які зміни на краще Ви побачили у Вашому місті/ селищі/селі або почули про них?

(% серед респондентів, які побачили або почули про певні зміни на краще, $n=1362$)

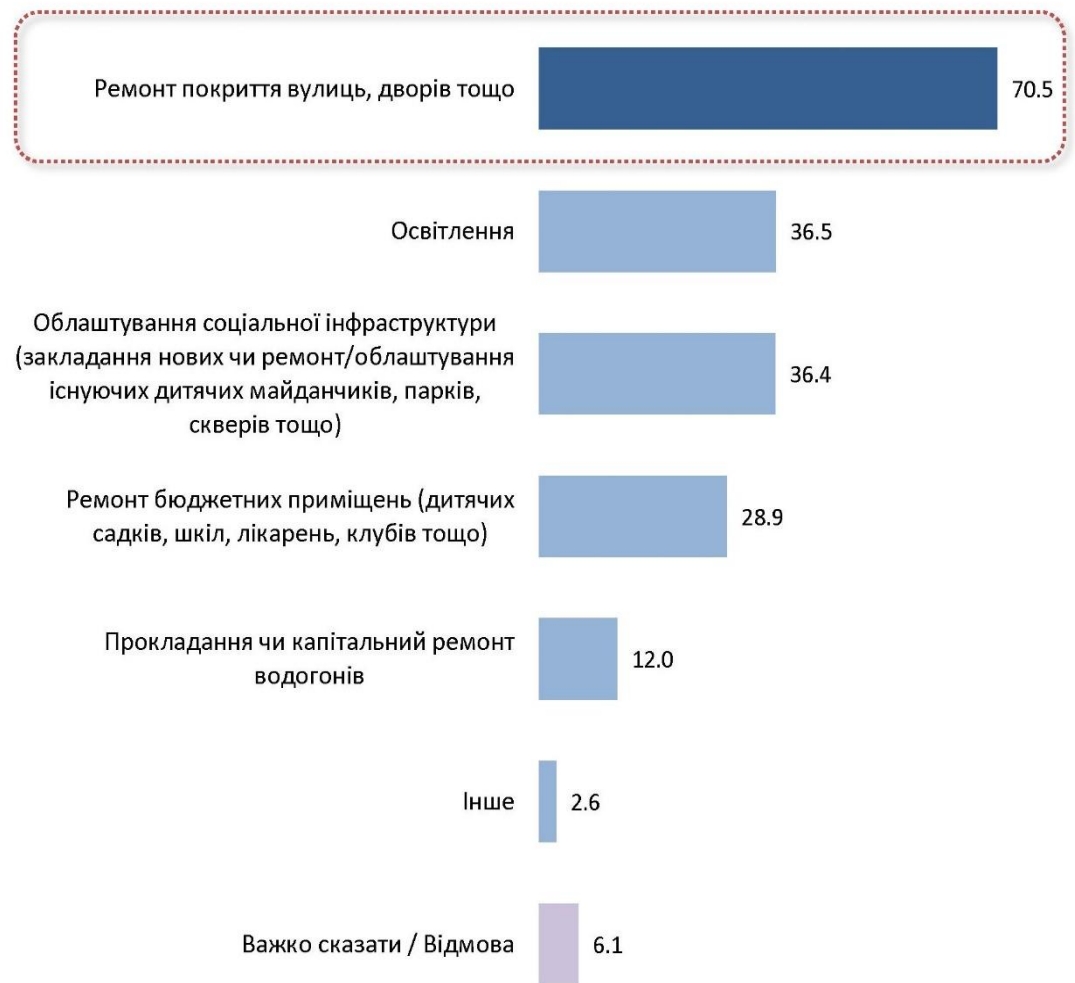

Рис.2.4 Які зміни на краще Ви побачили у Вашому місті/ селищі/селі або почули про них?

Дослідники простежують покращення очікувань від реформи децентралізації з 42% у 2015 році до 49% у 2016 році. 51% жителів України вірять, що існуюча реформа децентралізації сприятиме розвитку територіальних громад України, хоча, варто зазначити, що лише 8% з них повністю переконані в цьому. В те, що реформа не принесе покращення вірять 32% жителів країни [6, С.8]..

Загалом, у всіх областях України респонденти оптимістично налаштовані на реформу децентралізації, окрім східної України, де рівна кількість жителів

які вірять і не вірять у ефективність реформи. Варто відзначити, що серед тих що не вірять в успішність реформи (43%), чітко не можуть пояснити, чому вони так вважають. Найбільш поширене пояснення – це недовіра до існуючої влади та її реформ (19%), ще 12% респондентів говорять про те, що додаткові кошти будуть розкрадені

Із збільшенням кількості респондентів щодо реформи децентралізації відповідно зростає і кількість оптимістів, щодо її результатів. Натомість серед тих хто нічого не знаю про реформу тільки 33% очікують що вона може принести покращення та 34% вірять у те, що вона сприятиме кращому розвитку громад, проти 40% які все ще в це не вірять[6, С.8]..

Варто відзначити очікування людей від реформи децентралізації, пов'язані із ліквідацією корупції. І якщо у 2015 році такий головний наслідок відзначало 60% респондентів, то у 2016 році вже 67% респондентів.

Другим очікуваним наслідком реформи, який найчастіше відзначають респонденти є покращення якості та доступності послуг. Важливість такого наслідку покращилась з 49% у 2015 році до 61% у 2016 році [6, С.9].

Варто зазначити, що 15% жителів України навпаки очікують на погіршення якості надання послуг внаслідок проведеної реформи децентралізації.

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчутти в першу чергу?

(% серед усіх респондентів, n=2039)

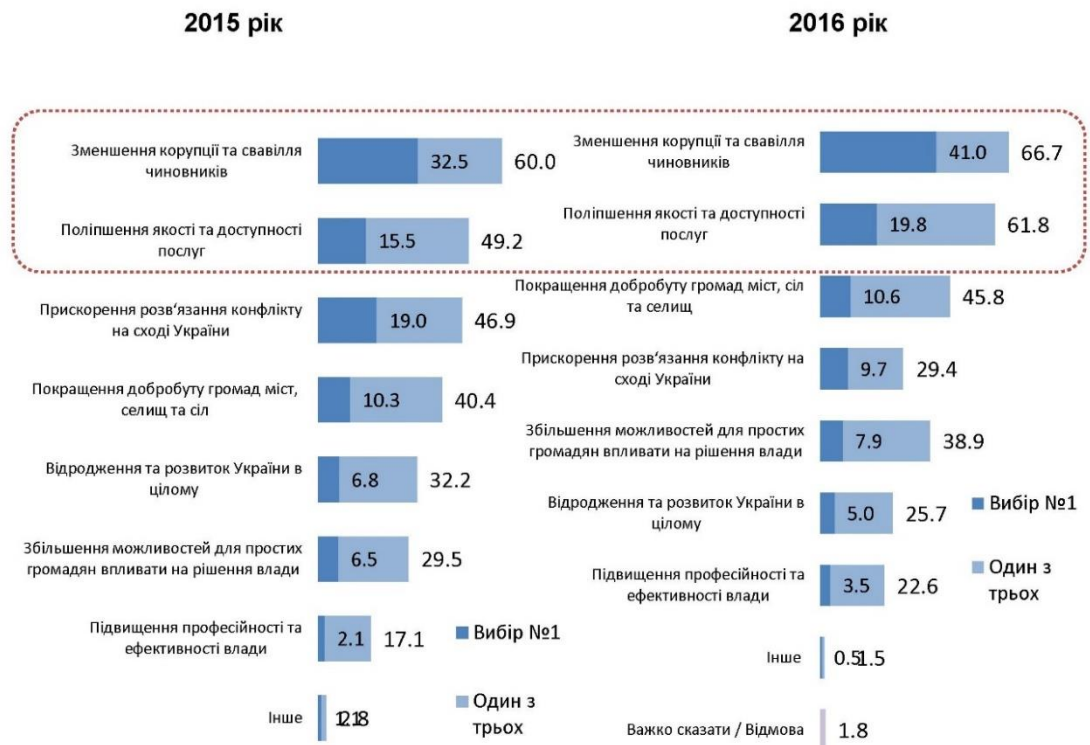

Рис.2.5 Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчутти в першу чергу?

Найбільш важливі очікування респондентів стосуються реконструкції дорожнього покриття – 52%, також є позитивні очікування по відношенню і до інших сфер. Загалом 45% респондентів вважають, що адміністрації громад готові використовувати надані повноваження безпосередньо на розвиток та благо громади. В той же час 33% респондентів притримується іншої думки [6, С.9].

**На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади вплине на якість надання послуг у таких сферах?
Якість...**

(% серед усіх респондентів)

Рис.2.6 На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади вплине на якість надання послуг у таких сферах?
Якість...

58% українців вважають, що у 2016 році якість наданих послуг у їхній громаді не змінилася. Поряд із цим кожен 4-й українець говорить про те, що якість послуг покращилася. 8% респондентів навпаки відзначають погіршення надання послуг [6, С.10].

Змінилися думки респондентів і в питанні врахування думки у питаннях децентралізації. У 2015 року респонденти відзначали те, що реформатори повинні прислухатись до думки експертів та науковців, то у 2016 році респонденти відзначають думку місцевих голів та депутатів, а вже на другий план відійшла думка експертів та вчених. Важливим є фактором респонденти відзначають і думку громадськості та лідерів громадської думки.

Покращується обізнаність населення про певні заходи, що відбуваються в їхніх населених пунктах. Зокрема, якщо у 2015 році таких було 24%, то у 2016 році – 36%. Поступово і зростає підтримка процесу об'єднання громад, з 37% у 2015 році до 47% у 2016 році [6, С.10].

Досить цікавою є ситуація зміни думок людей, які підтримують процес об'єднання в залежності від населеного пункту в якому вони живуть. Зокрема, якщо громада згідно перспективного плану повинна стати центром майбутньої об'єднаної територіальної громади то таке об'єднання підтримують 68% респондентів, якщо ж громада при такому об'єднанні центром не стає, то 61% респондентів не підтримують об'єднання територіальних громад.

Натомість серед жителів сіл, які не стали центром громади, підтримують процес 44%, не підтримують – 36%. Загалом зростає частка тих, хто вважає, що об'єднання територіальних громад має відбуватись на добровільних початках. Якщо у 2015 році таку думку підтримували 71% респондентів, то у 2016 році вже 79% відповідно [6, С.10].

Власні дослідження у питанні процесів децентралізації в Україні та об'єднання територіальних громад представляла і соціологічна компанія "TNS Україна". Вони в рамках проекту "Моніторинг сприйняття прогресу реформ" на замовлення Національної ради реформ провели дослідження. Результати дослідження представлені невеликими блоком питань. Методологія дослідження: соціологічне опитування проводилось методом онлайн дослідження з 24 березня по 13 березня 2017 року. Географія дослідження це територія України крім Автономної республіки Крим. Це було міське населення, жінки та чоловіки віком від 18 до 55 років. Вибірка складала 1000 респондентів, по квоті за віком статтю, областю та населеним пунктом.

Згідно із результатів дослідження ставлення до реформи децентралізації тримає добру тенденцію і більшість опитаних все ж підтримує реформу. Так, згідно даних березня, більше половини опитаних (55%) підтримують впровадження децентралізації, 15% — не підтримують. Значуще зменшилась частка тих, хто повністю підтримує децентралізацію (18%).

Регіональний розподіл прихильників децентралізації, відповідно до даних дослідження, загалом свідчить про те, що досвід утворення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) позитивно впливає й на сприйняття реформи загалом. Є області в яких ці процеси проходять активно: Тернопільська (36

ОТГ), Дніпропетровська (34 ОТГ), Житомирська (32 ОТГ) та Хмельницька (26 ОТГ). Але є регіони, в яких ці процеси йдуть дуже повільно. Самим яскравими прикладами таких недопустимо повільних процесів є Київська (2 ОТГ), Закарпатська (3 ОТГ), Харківська (4 ОТГ). [59]

Понад 40% вказали, що децентралізація передбачає передавання частини бюджету від центральних органів влади до органів місцевого самоврядування.

Більш ніж третина опитаних визначила децентралізацію як збільшення повноважень і бюджету обласної влади. 29% знають про те, що мова йде про формування об'єднаних територіальних громад.

Соціологи "TNS Україна" запитали у громадян, які проблеми можуть перешкодити ефективному запровадженню принципів децентралізації. Рейтинг відповідей виглядає так.

1. Корупція на місцях.
2. Узурпація влади місцевими впливовими "князьками".
3. Некомпетентність місцевої влади у виконанні покладених обов'язків.
4. Опір передавання фінансування місцевим громадам з боку центральних органів влади.
5. Небажання центральних органів влади передавати повноваження [60].

Тема децентралізації була висвітлена і в дослідженнях **Фонду “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва та Центру Разумкова**, які проводили дослідження у 2015, 2016 та 2017 році. Останнє презентоване дослідження проводилось з 9 по 13 червня 2017 р. на тему ставлення жителів України до реформи децентралізації. Загалом було опитано 2 040 респондентів. Похибка вибірки не перевищує 2,3%. Згідно з результатами дослідження 42% українців підтримують кроки, які здійснює влада в межах реформи децентралізації, тоді як негативно до них ставляться лише 27%. Водночас лише 16% українців відчували зміни на краще від збагачення місцевих бюджетів протягом 2015–2016 рр., яке стало можливим завдяки фіскальній децентралізації. Стільки ж відчували зміни на гірше; при цьому кількість останніх навіть зросла за останній рік – у серпні 2016 р. таких було всього 8%. Як і

раніше (результати досліджень 2016 та 2015 років), абсолютна більшість – цього разу 55% – зізналися, що не побачили жодних змін від використання додаткових коштів органами місцевого самоврядування. Аби краще зрозуміти ці показники, варто поглянути на відповіді тих, хто відчув зміни на краще і на гірше. Представники першої категорії найчастіше відзначали покращення якості доріг (64% з тих, хто відповів, що побачив позитивні зрушення). Ремонт доріг – вочевидь, найпомітніший результат децентралізації, який на власні очі мають змогу спостерігати українці з усіх регіонів. Дещо рідше, але також згадували покращення в інших пов'язаних сферах – благоустрою, санітарного стану біля будинків, житлово-комунального господарства. Іншими словами, ті, хто побачив позитивні зміни від децентралізації, мали на увазі насамперед покращення інфраструктури. З іншого боку, ті українці, які відчували зміни на гірше, говорили про погіршення в зовсім інших сферах: медичного обслуговування, соціальної допомоги, боротьби з безробіттям[61].

Більшість (66%) мешканців ОТГ вважає, що після завершення процесу об'єднання їхні умови життя суттєво не змінилися. Водночас 16% помітили покращення умов життя, а 9% – погіршення. Характерно, що серед сільського населення ОТГ перевага тих, хто побачив зміни на краще, над тими, хто побачив зміни на гірше, дещо більша – 14% проти 5%, хоча більшість (68%), знову ж таки, не відчула змін [62].

2.2. Загальноукраїнські дослідження громадської думки жителів новостворених об'єднаних територіальних громад у питанні реформи децентралізації

Варто відзначити, що дослідженням громадської думки в безпосередньо створених об'єднаних територіальних громадах соціологічні компанії та дослідники привертати значно менше уваги, і тому досліджень саме об'єднаних територіальних громад у питаннях децентралізації не значна кількість. В першу чергу слід відмітити фундаментальне дослідження проведене Київським міжнародним інститутом соціології проводилося дослідження жителів саме

об'єднаних територіальних громад. Для проведення такого опитування жителів об'єднаних територіальних громад була розроблена стратифікована, триступенева вибірка, випадкова на кожному ступені. Вибірка репрезентативна для дорослого населення, яке постійно проживає на території 159 об'єднаних територіальних громад (які об'єдналися станом на осінь 2015 року), не проходить військову службу і не перебуває у в'язницях або медичних закладах (лікарнях, медичних інтернатах) [6, С.5].

Населення 159 об'єднаних територіальних громад спочатку було стратифіковане за 4 макрорегіонами (Захід, Центр, Південь, Схід) та за 4 типами населених пунктів, загалом 16 страт. Страти за типом населеного пункту:

- 1) міста та селища міського типу (СМТ);
- 2) села, які стали центром ОТГ;
- 3) села, які приєдналися до ОТГ, з центром у місті або СМТ;
- 4) села які приєдналися до ОТГ, з центром в іншому селі.

За результатами дослідження обізнаність щодо кроків децентралізації серед жителів ОТГ приблизно така ж, як і серед загального населення, обізнані про кроки з реформування місцевого самоврядування (83% проти 80% серед загального населення), але з них удвічі більше тих, хто вважає себе добре поінформованим (34% проти 17%). Водночас, і серед жителів ОТГ лише чверть вважають, що реформа відбувається нормальними темпами. Натомість більшість говорить про повільні або занадто повільні темпи [6, С.6].

Таблиця 2.1

а. Чи відомо Вам, що в Україні здійснюються певні кроки у реформуванні місцевого самоврядування та децентралізації влади, які повинні привести до збільшення повноважень і ресурсів на місцях? / б. Як Ви вважаєте, реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади в Україні здійснюється...?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	Обізнаність з кроками ▶					Темп реалізації				
	Добре відомо	Деяко відомо	Зовсім невідомо	Важко сказати / Відмова	Занадто швидко	Швидко	Нормальними темпами	Повільно	Занадто повільно	Важко сказати / Відмова
Населення України в цілому										
Усі дорослі жителі України (n=2039)	16.8	62.7	18.4	2.2	1.1	2.7	17.3	39.2	22.1	17.6
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	16.7	66.3	15.1	2.0	1.8	3.5	17.0	36.8	24.1	16.8
Об'єднані територіальні громади										
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	33.5	49.5	15.4	1.6	3.9	7.1	24.7	38.2	16.1	10.0
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	32.5	54.8	11.7	1.1	4.4	8.8	28.8	35.6	13.4	9.0
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	29.8	61.0	9.2	0.0	1.7	0.0	28.5	39.0	11.8	19.0
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	34.0	51.4	13.0	1.7	5.9	13.8	29.0	33.6	14.4	3.3
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	34.4	44.2	19.2	2.2	3.3	5.3	20.1	41.2	19.1	11.0
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	47.3	42.4	9.1	1.2	3.4	6.0	23.7	39.1	15.2	12.5
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	27.5	45.2	24.6	2.7	3.2	4.9	17.8	42.5	21.6	10.0

45% жителів ОТГ відчували певні позитивні зміни внаслідок реформи, і ще 17% знають, що вони заплановані. Також серед жителів ОТГ, як і серед загального населення, простежується обережно оптимістичне сприйняття децентралізації: 42% очікують на покращення ситуації в країні (і лише 6% очікують на погіршення), а 49% вважають, що вона сприятиме розвитку громад (не вважають так 35%) [6, С.8].

Таблиця 2.2

а. Якщо в процесі децентралізації держава передасть частину своїх владних повноважень, ресурсів і зобов'язань органам місцевого самоврядування (радам), як, на Вашу думку, це може вплинути на ситуацію в Україні в цілому? / б. Ви вірите чи не вірите, що нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади сприятиме розвитку громад України?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	а. Вплив на ситуацію				б. Розвиток громад		
	Покращиться	Не зміниться	Погіршиться	Важко сказати / Відмова	Сприятиме розвитку	Не сприятиме розвитку	Важко сказати / Відмова
	☺	☹	☹	?	☺	☹	?
Населення України в цілому							
Усі дорослі жителів України (n=2039)	48.7	27.7	5.5	18.1	50.7	31.8	17.5
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	41.6	33.5	6.2	18.7	45.2	39.0	15.8
Об'єднані територіальні громади							
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	41.7	37.3	6.0	15.0	49.4	34.8	15.7
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	46.6	33.4	5.6	14.5	51.2	33.9	14.9
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	36.3	24.3	11.1	28.4	43.7	35.0	21.3
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	52.1	38.3	2.6	7.0	55.3	33.3	11.4
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	36.9	41.2	6.4	15.5	47.7	35.7	16.6
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	34.5	37.5	7.0	20.9	46.4	33.0	20.7
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	38.2	43.2	6.1	12.5	48.4	37.2	14.4

Серед жителів ОТГ, загалом, 52% вважають, що їхні органи влади готові до нових повноважень, хоча цей показник варіює від лише 38% у містах / СМТ до 68% у селах, що стали центрами громади [6, С.9].

Таблиця 2.3

а. Як Ви вважаєте, чи загалом готові органи місцевого самоврядування (місцеві ради) використати надані їм нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо громади? / б. А чи готова Ваша сільська / селищна / міська рада використати надані їй нові повноваження та ресурси у повній мірі на благо Вашої громади?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	а. Готовність місцевих рад у цілому			б. Готовність своєї ради		
	Готова	Не готова	Важко сказати / Відмова	Готова	Не готова	Важко сказати / Відмова
	☺	☹	?	☺	☹	?
Населення України в цілому						
Усі дорослі жителів України (n=2039)	45.3	32.7	22.1	46.7	28.9	24.4
Жителі міст не обласного значення, СМТ, сіл (n=930)	43.4	32.3	24.3	46.2	29.2	24.7
Об'єднані територіальні громади						
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	50.6	28.8	20.7	51.9	26.9	21.2
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	54.9	24.8	20.3	57.2	21.7	21.2
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	29.1	39.0	31.9	37.6	30.5	31.9
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	68.9	17.1	14.0	67.7	16.9	15.4
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	46.2	32.7	21.0	46.7	32.1	21.2
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	52.7	34.9	12.3	46.4	40.3	13.3
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	42.7	31.6	25.7	46.8	27.7	25.5

Також серед жителів ОТГ порівняно з населення України в цілому простежується дещо вищий акцент, крім подолання корупції, на покращенні добробуту громад. Тобто фактично населення ОТГ має внутрішню орієнтацію на покращення благоустрою та наданні адміністративних послуг:

Таблиця 2.4

Які з перелічених на цій картці можливих результатів реформи місцевого самоврядування та децентралізації влади Ви хотіли б відчутти в першу чергу?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

% у стовпчику	Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
	Все доросле населення (n=2039)	Маленькі міста, СМТ, села (n=930)	Усе населення ОТГ (n=400)	Усе населення (n=200)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	В т.ч. жителі сіл (n=130)	Усе населення (n=200)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130)
Один з топ-3 очікуваних результатів									
Зменшення корупції та свавілля чиновників	66.7	66.4	57.0	66.0	70.7	63.4	48.0	62.2	40.3
Поліпшення якості та доступності послуг	61.8	63.3	52.7	52.2	49.9	53.5	53.3	54.5	52.6
Покращення добробуту громад міст, сіл та селищ	45.8	50.9	59.7	58.5	58.8	58.3	61.0	73.6	54.2
Прискорення розв'язання конфлікту на сході України	29.4	25.5	23.0	16.5	12.8	18.5	29.5	26.8	30.9
Збільшення можливостей для простих громадян впливати на рішення влади	38.9	39.6	45.2	50.2	45.6	52.7	40.1	40.5	40.0
Відродження та розвиток України в цілому	25.7	26.3	22.9	19.1	13.3	22.3	26.8	17.9	31.5
Підвищення професійності та ефективності влади	22.6	19.5	18.4	20.6	8.0	27.4	16.3	9.8	19.8
Інше	1.5	1.5	0.8	0.6	0.0	1.0	1.1	0.0	1.6
Важко сказати / Відмова	1.8	1.9	3.6	2.5	7.3	0.0	4.6	3.6	5.1
Очікуваний результат №1									
Зменшення корупції та свавілля чиновників	41.0	39.7	38.3	43.1	42.7	43.3	33.5	46.8	26.4
Поліпшення якості та доступності послуг	19.8	20.7	16.0	15.5	11.8	17.4	16.6	17.0	16.3
Покращення добробуту громад міст, сіл та селищ	10.6	13.7	19.3	18.6	27.0	14.0	20.0	21.3	19.3
Прискорення розв'язання конфлікту на сході України	9.7	7.1	5.8	3.4	1.4	4.5	8.2	1.4	11.8
Збільшення можливостей для простих громадян впливати на рішення влади	7.9	7.6	8.5	9.1	8.9	9.3	7.9	7.4	8.1
Відродження та розвиток України в цілому	5.0	5.9	5.3	5.1	0.0	7.9	5.5	1.1	7.9
Підвищення професійності та ефективності влади	3.5	2.9	2.4	2.0	0.9	2.7	2.7	1.4	3.5
Інше	0.5	0.4	0.8	0.6	0.0	1.0	1.1	0.0	1.6
Важко сказати / Відмова	1.8	1.9	3.6	2.5	7.3	0.0	4.6	3.6	5.1

Населення ОТГ, які і жителі України загалом, мають обережно оптимістичні очікування щодо ефекту реформи місцевого самоврядування в окремих сферах; і абсолютна меншість очікує на погіршення ситуації.

Таблиця 2.5

**На Вашу думку, як нинішня реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади вплине на якість надання послуг у таких сферах?
Якість...**

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у стовпчику	Населення в цілому			Центри ОТГ			Села, які не є центрами ОТГ		
	Все доросле населення (n=2039) Маленькі міста, СМТ, села (n=930)	Усе населення ОТГ (n=400)	Усе населення (n=200)	В т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	В т.ч. жителі сіл (n=130)	Усе населення (n=200)	В т.ч. приєднані до міст / СМТ (n=70)	В т.ч. приєднані до інших сіл (n=130)	
Охорона здоров'я									
☺ Покращиться	31.2	27.9	19.0	23.1	22.3	23.5	14.8	13.7	15.4
☺ Не зміниться	42.9	41.6	60.4	60.2	53.5	63.9	60.6	50.3	66.2
☹ Погіршиться	14.7	18.7	11.7	8.5	7.5	9.1	14.9	21.0	11.6
? Важко сказати / Відмова	11.2	11.8	8.9	8.1	16.6	3.6	9.7	15.1	6.8
Освіта									
☺ Покращиться	32.9	30.2	24.7	28.4	31.2	27.0	21.0	23.6	19.5
☺ Не зміниться	43.0	42.4	57.8	55.1	47.4	59.2	60.5	56.2	62.7
☹ Погіршиться	11.7	14.5	8.6	8.7	4.8	10.8	8.6	5.0	10.5
? Важко сказати / Відмова	12.4	12.9	8.9	7.8	16.6	3.0	10.0	15.2	7.2
Ремонт і утримання доріг, тротуарів									
☺ Покращиться	52.0	45.6	45.9	48.7	50.0	48.0	43.1	45.3	41.9
☺ Не зміниться	29.8	32.9	40.7	37.9	27.7	43.4	43.4	40.9	44.7
☹ Погіршиться	8.0	10.5	5.6	6.0	3.2	7.5	5.2	1.4	7.2
? Важко сказати / Відмова	10.2	11.0	7.9	7.4	19.1	1.1	8.4	12.4	6.2
Соціальний захист населення									
☺ Покращиться	33.2	27.1	26.8	33.9	22.7	39.9	19.6	25.6	16.4
☺ Не зміниться	41.3	43.7	55.6	52.9	53.1	52.7	58.4	48.3	63.8
☹ Погіршиться	11.3	14.1	9.0	6.1	4.8	6.7	11.9	9.9	12.9
? Важко сказати / Відмова	14.2	15.1	8.6	7.2	19.4	0.6	10.1	16.2	6.8
Надання адміністративних послуг									
☺ Покращиться	37.4	31.6	21.9	23.9	22.7	24.5	19.9	24.3	17.5
☺ Не зміниться	38.4	39.6	55.1	59.2	44.7	67.1	51.0	42.5	55.6
☹ Погіршиться	11.4	16.1	14.2	8.5	11.5	6.9	19.9	17.4	21.3

Варто зазначити, що серед жителів ОТГ більшість (63%) зазначають, що за останній рік якість надання послуг в їхньому населеному пункті не змінилася. При цьому 20% відзначають покращення ситуації, і лише 11% – погіршення. Утім, якщо серед населених пунктів, які стали центрами громади, 25% бачать покращення і лише 5% – погіршення, то серед тих, хто не став центром – 16% бачать покращення і стільки ж – погіршення [6, С.10].

А якщо ж у жителів ОТГ запитувати про зміну якості послуг після створення об'єднаної територіальної громади, то загалом 23% відзначають покращення, 9% – погіршення. Утім, серед жителів населених пунктів, які стали центрами громади, співвідношення 29% до 3%, а серед жителів населених пунктів, які не стали центрами – 17% до 15%.

Таблиця 2.6

Як з моменту входження Вашого міста / селища / села в об'єднану територіальну громаду, у цілому, змінилася якість послуг, які надаються у Вашій громаді?

(% серед респондентів, що належать до відповідної категорії)

100% у рядку	По-кращилася ☺	Не змінилися ☹	По-гіршилася ☹	Важко сказати / Відмова ?
Об'єднані територіальні громади				
Усі дорослі жителі ОТГ (n=400)	22.7	61.0	9.0	7.3
Жителі міст, СМТ і сіл, які стали центрами громади (n=200)	28.6	62.1	2.7	6.6
- в т.ч. жителі міст / СМТ (n=70)	35.0	55.8	2.3	6.9
- в т.ч. жителі сіл, які стали центрами громади (n=130)	25.2	65.5	2.9	6.4
Жителі сіл, які не стали центрами громади (n=200)	16.7	60.0	15.2	8.0
- в т.ч. села, які були приєднані до міст / СМТ (n=70)	6.4	76.2	7.0	10.4
- в т.ч. села, які були приєднані до інших сіл (n=130)	22.3	51.3	19.7	6.7

Жителі ОТГ дещо більше акцентують увагу на ролі місцевої влади (депутатів місцевих рад, голів), фахових експертів і іноземного досвіду; і меншою мірою - на лідерах громадянського руху і громадських організаціях у питання до кого мають прислухатись реформатори. Вони помітно краще обізнані про хід об'єднання територіальних громад – серед них 88% принаймні дещо знають, в т.ч. 43% добре обізнані. Утім, 11% жителів зазначають, що їм зовсім про це нічого не відомо. Якщо у 2015 році 24% українців були обізнані про певні заходи у своєму населеному пункті, пов'язані з реформою, то у 2016

році їх уже в 1.5 разу більше – 36%. Серед жителів ОТГ показник – 40% [6, С.11].

Загалом, 50% жителі об'єднаних територіальних громад вважають, що об'єднання їхнього населеного пункту, яке вже відбулося, сприятиме розвитку громади. Не вважають так – 33%. При цьому, найбільший оптимізм мають жителі сіл, що стали центром громади – серед них вірять у краще 61%, не вірять – 27%. Уже серед жителів міст / СМТ оптимізм знижується до 50% (проти 29%). Хоча в цьому випадку кількість оптимістів перевищує кількість песимістів. А от серед жителів сіл, які не стали центром громади, лише 43-44% вважають, що це сприятиме розвитку, при цьому практично стільки ж (36-40%) вважають, що це не сприятиме.

Міжрегіональне дослідження участі громадськості у реформі місцевого самоврядування було проведено в листопаді 2017 року **Одеським інститутом соціальних технологій** [63]. Дослідження було проведено в 46 територіальних громадах у Волинській, Дніпропетровській, Львівській, Луганській, Миколаївській та Одеській областях. Ні на офіційному сайті ні з інших відкритих джерел не вдалося віднайти дані щодо методології проведеного дослідження. За результатами дослідження більшість представників об'єднаних територіальних громад у Волинській, Дніпропетровській, Львівській, Луганській, Миколаївській та Одеській областях позитивно оцінюють наслідки реформи децентралізації, зокрема 71,5% опитаних відзначають покращення якості та доступності соціальних послуг після об'єднання.

Відповідно до результатів опитування більшість жителів територіальних громад погоджувались на об'єднання територіальних громад тому, що вони хотіли отримати потужний бюджет (78,7%), сподівались на покращення соціальних послуг (59,6%) та на те, що реформа допоможе зробити громаду заможною (22,5%). Крім того, згідно з результатами дослідження, ініціатором об'єднання територіальних громад здебільшого виступали представники влади – сільські, селищні, міські голови (72,9%) та депутати місцевої ради (35,7%).

Згідно з дослідження громадські обговорення проводились досить активно у формі загальних зборів (70,5%) та громадських слухань (35,2%) [63].

Проводилося дослідження в рамках проекту «Партисипативна демократія та обґрунтовані рішення на місцевому рівні в Україні», соціологічною компанією «**Оперативна соціологія**» в грудні 2017 року [64]. Замовником дослідження виступила Асоціація міст України та Норвезька асоціація місцевих і регіональних влад у співпраці з Норвезьким інститутом міських і регіональних досліджень при фінансуванні Міністерством закордонних справ Норвегії. Методологія дослідження передбачала декілька етапне опитування. На першому етапі проекту об'єктом дослідження виступало населення 32 пілотних міст, сіл та селищ віком від 18 років та вище. На другому етапі дослідження були опитані депутати з 21 муніципалітету. На третьому етапі для отримання даних репрезентативних для всієї країни було проведено всеукраїнське телефонне опитування. Була згенерована база мобільних номерів, де кожен номер – це випадковий набір цифр та індексів мобільних операторів (з урахуванням частки операторів, що надають послуги мобільного зв'язку на ринку України). Кількість опитаних за методом face to face – 3200 респондентів, з них 1200 респондентів представляють ОТГ та 2000 респондентів представляють міста. 210 депутатів, з яких 120 представляють ОТГ та 90 представляють міста. 1063 респондента було опитано в рамках всеукраїнського телефонного опитування (ВТО). Слід зазначити, що за результатами дослідження, і в містах, і в ОТГ маємо низьку поінформованість громадян про децентралізаційну реформу. Рівень обізнаності нижчий навіть, ніж у цілому по країні. При цьому депутати місцевих рад, для яких децентралізація прямо пов'язана з їхньою професійною діяльністю, демонструють високий рівень обізнаності про неї. Респонденти і міст, і ОТГ в цілому схвально оцінюють зміни в роботі органів місцевого самоврядування після впровадження децентралізаційної реформи. Респонденти і міст, і ОТГ дали приблизно однакову кількість схвальних відгуків про впровадження децентралізаційної реформи. При цьому у всеукраїнському опитуванні частка схвальних відгуків вища.

Найбільшу підтримку децентралізаційна реформа отримала в експертів — абсолютна більшість висловили їй свою підтримку. Більшість респондентів ОТГ (52%) вважають, що децентралізаційна реформа вплинула на розвиток їхніх населених пунктів. У містах цієї думки дотримуються лише 37%. А серед експертів таких, що помітили вплив реформи, нараховується 60%.

Порівнюючи відповіді мешканців міст та ОТГ, експерти змогли побачити деякі відмінності в тому, як вони оцінюють роботу місцевої влади. Наприклад, 51% респондентів з ОТГ вважають, що «зазвичай можна покласти на обіцянки представників місцевої влади». Серед містян таких було лише 32%. Також серед мешканців ОТГ більше, ніж серед містян, тих, хто згоден, що «в їхньому місті представники місцевої влади дослухаються до думки громадян» (54% проти 37%). І якщо в містах 44% «у цілому задовольняє, як працює місцева влада», то в ОТГ таких нараховується 56%. Тобто мешканці ОТГ дають роботі місцевої влади оцінку вищу, ніж містяни. Можна зробити припущення про те, що в ОТГ тісніший зв'язок між місцевою владою і звичайними мешканцями через меншу кількість населення.

У цілому респонденти і в ОТГ, і в містах виявили однаковий рівень активності. Але були відмінності по деяких видах діяльності. Так, в ОТГ менше, ніж у містах, підписували петиції. Це пов'язане з тим, що підписи збирають через інтернет-мережу, якою в ОТГ користуються не так активно, як у містах. Звідси випливає й те, що респонденти ОТГ рідше, ніж респонденти в містах і в середньому по країні, «брали участь в обговоренні політики місцевої влади через Інтернет». Однак жителі ОТГ брали активнішу участь у зустрічах із представниками місцевої влади. Знову ж таки це пояснюється тіснішим взаємозв'язком між органами місцевого самоврядування та громадянами в невеличких містах і смт. Цікаво, що респонденти основної групи міст менше, ніж не тільки в ОТГ, але і в середньому по країні, «ходили на зустрічі громадян з депутатами міськради». На виборах голосували 75% респондентів і в ОТГ, і в містах, що більше, ніж у середньому по країні (63%).

Серед респондентів у містах популярніші порівняно з мешканцями ОТГ такі джерела отримання інформації, як телебачення, радіо та Інтернет. Серед респондентів в ОТГ більшою, ніж у містян, популярністю користуються газети [64].

2.3. Компаративний аналіз результатів соціологічних досліджень громадської думки жителів об'єднаних та не об'єднаних громад

Варто зазначити, що досліджень з питань децентралізації особливо в об'єднаних територіальних громадах була проведена значна кількість. Але в той же час досліджень, які б мали загальнонаціональний характер лічені.

По-перше, більшість досліджень що проводились мали локальних характер (в межах декількох областей однієї області, району, або окремо взятих ОТГ).

По-друге, результати досліджень загальнонаціонального характеру типові для таких визнаних соціологічних компаній як КМІС, Центр Разумкова, Фонду демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва і «TNS Україна» від інших соціологічних компаній, в презентаціях яких відсутня будь-яка детальна методологія проведення дослідження.

Якщо ж порівнювати дані загальнонаціональних досліджень, то простежується тенденція коли жителі ОТГ після об'єднання краще підтримують подальше об'єднання таких громад. Зокрема 55% жителів ОТГ підтримують об'єднання, проти 33% жителів громад, які ще не об'єднались. Причому, помітно більша підтримка простежується якраз у випадку, коли «свій» населений пункт став центром – серед таких жителів загалом 65% підтримують процес (проти 18%, які не підтримують). І особливо висока підтримка серед жителів сіл, які стали центрами громад – 72% проти 21% (у той час, як серед жителів міст / СМТ співвідношення 52% до 13%).

Зростання рівня обізнаності щодо сутності та специфіки децентралізації прямо не позначається на показниках підтримки реформи. Відповідно, «знати»

не означає «підтримувати», хоча потенційно інформованість і виступає кращою основою для сприйняття повідомлень щодо децентралізаційного процесу. Конвертація знання у підтримку є повільним процесом, який за темпами поступається поширенню загальної інформації про реформу серед населення досліджуваних територій. Конвертація знання у підтримку є повільним процесом, який за темпами поступається поширенню загальної інформації про реформу серед населення.

Населені пункти, які є центрами вже об'єднаних територіальних громад, або ж будуть такими у новостворених ОТГ, оптимістичніше оцінюють сам процес об'єднання, очікують від нього переважно вигоди, краще інформовані про перебіг реформи та схиляються до загальної підтримки децентралізаційного процесу. У той же час по периферійних населених пунктах спостерігається вищий рівень неоднорідності думок щодо процесу об'єднання, більша орієнтація на ризики, очікування негативних наслідків для своїх територій від подібного об'єднання, нижчий рівень обізнаності як щодо перебігу реформи в цілому, так і щодо діяльності новообраних голів ОТГ.

Жителі об'єднаних територіальних громад більше орієнтовані на внутрішньополітичні процеси ніж на загальноукраїнські. Тому побажання щоб у питанні децентралізації більше звертались до думки депутатів та голів місцевих рад, натомість жителі міст та інших громад більше звертають увагу на лідерів загальноукраїнського формату.

Населення старшої вікової групи (від 60 років) орієнтоване на збереження існуючого статусу та зони комфорт), відчуючи занепокоєння щодо можливих змін, які принесе процес об'єднання. Чим молодше населення, тим позитивнішим є не тільки оцінка реформи, але й ставлення до неї, а також бачення перспективного процесу, який сприймається як можливість для якісних змін на краще. Окрім цього, освітній рівень та зайнятість інтелектуальною працею позначаються на рівні активності населення, що виражається у підвищених показниках готовності брати участь у різних формах управління

власною територією, у разі розширення повноважень органів місцевого самоврядування

Орієнтація населення на швидкі та відчутні зміни, що пов'язуються з процесом децентралізації, з однієї сторони, виступають важливим свідченням перспектив успішного подальшого впровадження реформи, але з іншої, - є показником, який варто враховувати у вибудові інформаційної кампанії з метою випередження розвитку відчуття розчарованості та невиправдання очікувань.

Основна відповідальність за розвиток територій населенням як об'єднаних, так і не об'єднаних ОТГ, покладається на нинішніх та майбутніх голів, а також їх команди, у той час як собі мешканці відводять третю позицію, обираючи при цьому такі форми участі, як голосування та залучення до робіт з благоустрою власної території. Подібне перенесення відповідальності на лідерів громад підвищує рівень актуальності кадрового питання, а також наявності подібних лідерів на досліджуваних територіях.

Державна повістка перестає бути загальноукраїнською, реформа децентралізації перетворює державу на яскраво виражену регіональну. Жителі України все більше цікавляться подіями регіонального рівня (села, селища, міста), як наслідок події загальноукраїнського характеру стають все менше цікавими. Все це пов'язано з тим, що підвищення владних повноважень дозволило створювати на місцевому рівні відповідні інформаційні органи (прес-служби, департаменти інформації), значно зросла кількість подій на місцевому рівні і відповідно зросла цікавість до них.

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА ПРИКЛАДІ ВОРОНОВИЦЬКОЇ ОТГ

3.1. Процес об'єднання смт. Вороновиця та с. Комірів від рішення про початок об'єднання до перших місцевих виборів

Процедура об'єднання територіальних громад смт. Вороновиці та с. Комарова тривала протягом 8 місяців. Відповідно до норм діючого законодавства, стартом для об'єднання є розроблення та схвалення проекту перспективного плану формування спроможних територіальних громад області.

Як відомо, такий документ на Вінниччині схвалено обласною радою 28 вересня 2015 року [65]. Він включив формування об'єднаних територіальних громад замість сільських, селищних та міської рад. Кабінет Міністрів України, враховуючи спроможність, розвиненість інфраструктури, суміжність територіальних меж сільських рад, які об'єднуються, затвердив формування об'єднаних територіальних громад.

Відповідно до перспективного плану та побажань жителів смт. Вороновиця, селищна влада якої і виступила ініціатором об'єднання, депутати Вороновицької селищної ради на 10 сесії 7 скликання від 13 травня 2016 року прийняли рішення «Про ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад». Таке рішення містить перелік територіальних громад, які об'єднуються, а також ініційовуються відповідні заходи, так звані громадські слухання, де кожний житель Вороновицької територіальної громади має можливість висловити думку щодо майбутнього об'єднання, тобто долучити ще певну сільську раду, або висловити незгоду, щодо сільських рад які були у відповідному рішенні. Зокрема в даному рішенні було визначено наступні громади:

Вінницький район:

- ✓ Вороновицька

- ✓ Комарівська
- ✓ Побережненська (с.Побережне, с.Кордишівка)
- ✓ Степанівська
- ✓ Жабелівська
- ✓ Гуменська (с.Гуменне, с.Михайлівка)
- ✓ Оленівська (с.Оленівка, с.Олександрівка)

Немирівський район

- ✓ Обіднянська
- ✓ Байраківська (с.Байраківка, с.Дубмаслівка, с.Глинянець)
- ✓ Кудлаївська (с.Кудлаї, с.Чавульське, с.Дубівець)
- ✓ Никифорівська (с.Никифорівці, с.Лука)
- ✓ Боблівська

Тиврівський район

- ✓ Пилявська
- ✓ Тростянецька (с.Тростянець, с.Латанці)
- ✓ Марківська (с.Марківська, с.Калнишівка, с.Федорівка)
- ✓ Шендерівська (с.Шендерів, с.Потуш)

Варто зазначити, що згідно із Законом ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад. Пропозиції можуть надходити від сільського, селищного, міського голови; не менш як третини депутатів місцевих рад; членів територіальної громади; органів самоорганізації населення. Пропозиція повинна містити перелік територіальних громад, що об'єднуються, із зазначенням відповідних населених пунктів та визначення адміністративного центру.

Далі сільський, селищний, міський голова організує вивчення пропозиції щодо ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад та її громадське обговорення, яке може відбуватися упродовж місяця з дня надходження пропозиції. Порядок проведення громадського обговорення визначається місцевими радами (сільською, селищною, міською). Варто зазначити, що відповідні громадські слухання із залученням фахівців та

експертів у Вороновицькій територіальній громаді зайняли більше ніж місяць. Було проведено ряд заходів для того, щоб вивчити думку громади з питань доєднання тієї чи іншої сільської ради.

Після завершення громадського обговорення пропозиція подається до відповідної ради на наступну сесію для прийняття рішення. В рішенні зазначаються результати громадських обговорень, та відповідно делегується до складу робочої групи представники громади. Також відповідно до рішення селищному голові делегується право звернутись до відповідних сільських рад із пропозицією розглянути можливість об'єднатися із Вороновицькою селищною радою.

У К Р А І Н А

ВОРОНОВИЦЬКА СЕЛИЩНА РАДА

ВІННИЦЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Р І Ш Е Н Н Я

смт Вороновиця

03 серпня 2016 року

13 сесія 07 скликання

Про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад.

Відповідно до частини 1 статті 6 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», розглянувши пропозиції щодо об'єднання селищного голови, депутатів, членів територіальної громади, результати громадських обговорень, Вороновицька селищна рада вирішила:

1. Надати згоду на добровільне об'єднання територіальних громад Комарівської, Побережненської, Степанівської, Жабелівської, Гуменської, Оленівська, Обіднянської, Байраківської, Кудлаївської, Никифорівецької, Боблівської, Пилявської, Тростянецької, Марківської та Шендерівської сільських рад у Вороновицьку територіальну громаду з адміністративним центром у селищі Вороновиця.
2. Делегувати Ковінька О.Г., Штогрин Р.Л., Олефір Л.О., Слободянюк О.А. до складу робочої групи з підготовки проектів рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад.
3. Селищному, голові звернутися до Комарівської, Побережненської, Степанівської, Жабелівської, Гуменської, Оленівської, Обіднянської, Байраківської, Кудлаївської, Никифорівецької, Боблівської, Пилявської, Тростянецької, Марківської та Шендерівської сільських рад з пропозицією про добровільне об'єднання територіальних громад.

СЕЛИЩНИЙ ГОЛОВА

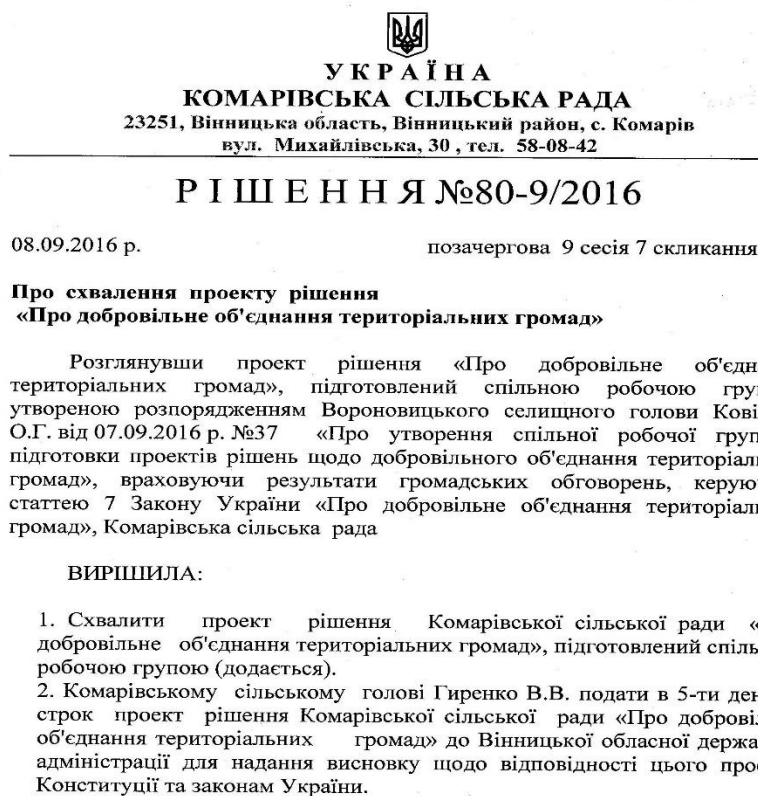
О.Г.КОВІНЬКО

Рис 3.1 Рішення Про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад

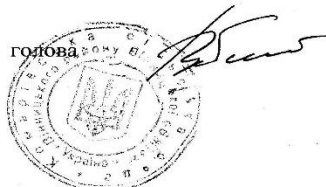
Сільський, селищний, міський голова після прийняття відповідною радою рішення про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад надсилає пропозицію про таке об'єднання сільському, селищному, міському голові суміжної територіальної громади. Після цього на наступній сесії територіальна громада, яка отримала такий лист повинна проголосувати за

можливість вивчення такого об'єднання. Громадське обговорення після прийняття такого рішення може тривати місяць. В даному випадку селищний голова Ковінько О.Г. звернувся до відповідних сільських рад.

8 вересня 2016 року єдина Комарівська сільська рада прийняла рішення та надіслала відповідний лист до Вороновицької селищної ради, щодо прийняття позитивного рішення:

Сільський голова

В.В.Гиренко

Рис 3.2 Рішення Про схвалення проекту рішення «Про добровільне об'єднання територіальних громад»

Наступним кроком було прийняття на позачергові сесії Вороновицької селищної ради 8 вересня рішення про утворення спільної робочої групи з

підготовки проектів рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад:

УКРАЇНА
ВОРОНОВИЦЬКА СЕЛИЩНА РАДА
ВІННИЦЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

РІШЕННЯ
сmt.Вороновиця

08 вересня 2016 року

14 сесія 07 скликання

Про добровільне об'єднання територіальних громад

Відповідно до статей 2, 4, 6, 7 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», статей 26, 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Вороновицька селищна рада

ВИРІШИЛА:

1. Об'єднатися з територіальною громадою села Комарів Комарівської сільської ради, сmt Вороновиця Вороновицької селищної ради в Вороновицьку селищну об'єднану територіальну громаду з адміністративним центром у сmt Вороновиця.
2. Затвердити План спільних організаційних заходів щодо добровільного об'єднання територіальних громад (додаток № 1 до даного рішення).
3. Вороновицькому селищному голові Ковінько О.Г. подати в 5-ти денний строк рішення Вороновицької селищної ради «Про добровільне об'єднання територіальних громад» до Вінницької обласної державної адміністрації для надання висновку щодо відповідності Конституції та законам України.

Селищний голова

О.Г.Ковінько

Рис 3.3 Рішення Про добровільне об'єднання територіальних громад

Утворення спільної робочої групи, що є початком власне процедури добровільного об'єднання територіальних громад.

Спільна робоча група формується з однакової кількості представників від кожної територіальної громади, що об'єднуються. Саме на спільну робочу групу покладається обов'язок готувати проекти відповідних рішень місцевих рад щодо добровільного об'єднання територіальних громад. Схвалені сільськими, селищними, міськими радами проекти рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад у п'ятиденний термін подаються обласній державній адміністрації для надання висновку щодо відповідності цього проекту Конституції та законам України. На малюнку нижче додається план заходів, який був прийнятий Комарівською сільською радою та Вороновицькою селищною радою:

Додаток до проекту 9 сесії Комарівської сільської ради 7 скликання від 08.09.2016 року «Про добровільне об'єднання територіальних громад»

**План спільних організаційних заходів
щодо добровільного об'єднання територіальних громад**

- 1) забезпечувати подання роз'яснювальних матеріалів з питань об'єднання територіальних громад у місцеві засоби масової інформації, у мережі Інтернет, на дошках оголошень тощо;
- 2) на офіційному сайті Вороновицької селищної ради створити рубрику присвячену питанням об'єднання територіальних громад;
- 3) проводити засідання робочої групи для обговорення перспективних напрямів діяльності в процесі об'єднання територіальних громад;
- 4) виконавчим комітетам Вороновицької селищної та Комарівської сільської рад підготувати проекти заявок на отримання субвенції з державного бюджету для створення, модернізації інфраструктури об'єднаної територіальної громади та подати їх на розгляд комісії Мінрегіону у порядку та в терміни, встановлені Постановою КМ України №200 від 16.03.2016р.;
- 5) виконкомом, спільно з робочою групою розробити:
 - проект Статуту об'єднаної територіальної громади (далі за текстом - ОТГ);
 - проект рішення ради об'єднаної громади про закріплення посад старости за конкретними населеними пунктами ОТГ, типове положення про старости;
 - організаційну структуру та штатний розпис виконавчого органу ОТГ;
 - перспективний план формування мережі установ, які надають соціальні послуги;
 - кошторис витрат на утримання виконавчого органу об'єднаної ради;
 - план соціально-економічного розвитку ОТГ об'єднаної територіальної громади з урахуванням перспективних завдань розвитку об'єднаної територіальної громади (додаток №1 додається), які сформовано за результатами засідання робочої групи від 7 вересня 2016р., схвалені на засіданні спільної робочої групи, протокол №1 від 07.09.2016 р.;
 - план працевлаштування осіб, які внаслідок об'єднання можуть втратити робочі місця;
 - провести інвентаризацію власності;
 - проект плану галузевої реорганізації бюджетних установ після утворення об'єднаної територіальної громади.
 - проект плану транспортної мережі обслуговування громадян;

6) звернутися до організації, що має відповідні дозволи та ліцензії на виконання землевпорядних робіт, для проведення інвентаризації меж новоутвореної територіальної громади та складання Генерального плану об'єднаної територіальної громади;

7) з дня набрання чинності рішень рад, що приймають участь в об'єднанні, про утворення ОТГ, звернутися у відповідні структури щодо призупинення відчуження, передачі в оренду (користування), заставу (іпотеку), лізинг, концесію, оперативне управління об'єктів комунальної власності територіальних громад, що об'єдналися;

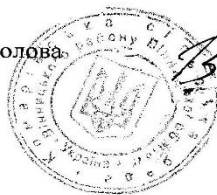
8) провести інвентаризацію наявних приміщень, що знаходяться у комунальній власності територіальних громад для подальшого розміщення у них спеціальних служб;

9) звернутися до обласної та районної рад, органів державної влади тощо щодо передачі у комунальну власність об'єднаної територіальної громади майна і техніки для забезпечення надання якісних послуг населенню;

10)здійснити інші заходи, передбачені чинним законодавством щодо реєстрації новоутвореного об'єднання територіальних громад;

11)Виконання заходів плану покласти на виконавчі комітети рад громад що об'єднуються в частині, що стосується.

Сільський голова

В.В.Гиренко

Рис 3.4 План спільних організаційних заходів щодо добровільного об'єднання територіальних громад.

Після затвердження відповідних документів радами, які прийняли рішення про об'єднання, всі документи відправляються до обласної державної адміністрації. Обласна державна адміністрація протягом 10 робочих днів з дня отримання проекту рішення щодо добровільного об'єднання територіальних громад готує відповідний висновок, що затверджується розпорядженням голови

обласної державної адміністрації, за прикладом документу, що наведений нижче.

Ro 676

УКРАЇНА

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

08 вересня 2016 року м. Вінниця № 654

Про затвердження висновків щодо відповідності Конституції та законам України проектів рішень Вороновицької селищної ради та Комарівської сільської ради Вінницького району щодо добровільного об'єднання територіальних громад

Відповідно до частини четвертої статті 7 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», враховуючи клопотання Вороновицької селищної ради від 08 вересня 2016 року № 469 та Комарівської сільської ради від 08 вересня 2016 року № 123:

1. Затвердити такі, що додаються:

1.1. Висновок щодо відповідності Конституції та законам України проекту рішення Вороновицької селищної ради Вінницького району «Про добровільне об'єднання територіальних громад», схваленого рішенням 14 сесії Вороновицької селищної ради Вінницького району 7 скликання від 08 вересня 2016 року.

1.2. Висновок щодо відповідності Конституції та законам України проекту рішення Комарівської сільської ради Вінницького району «Про добровільне об'єднання територіальних громад», схваленого рішенням 9 позачергової сесії Комарівської сільської ради Вінницького району 7 скликання від 08 вересня 2016 року № 80-9/2016.

2. Довести до відома Вороновицької селищної ради та Комарівської сільської ради Вінницького району положення частини першої статті 10 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» відповідно до якого, держава здійснює фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст шляхом надання об'єднаній територіальній громаді коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади, у разі, якщо її межі повністю відповідають межах, визначеним перспективним планом формування територій громад Автономної Республіки Крим, області.

Голова обласної державної адміністрації

В.КОРОВІЙ

Рис 3.5 Розпорядження «Про затвердження висновків щодо відповідності Конституції та законам України проектів рішень Вороновицької селищної ради та Комарівської сільської ради Вінницького району щодо добровільного об'єднання територіальних громад.

Коли об'єднувались смт. Вороновиця та с. Комарів громада вважалася утвореною після прийняття рішення обласною радою. Обласна рада призначала в них перші вибори.

Відповідно до змін, внесених до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», рішення про утворення ОТГ набуває чинності після прийняття рішень всіх сільських та селищних рад, які об'єднуються. Для цього рішення сесії обласної ради вже не потрібне. А далі облдержадміністрація подає всі рішення сільських рад, які вирішили об'єднатися, про добровільне об'єднання до ЦВК, яка і призначає перші вибори голів та депутатів об'єднаних територіальних громад.

3.2. Програма соціологічного дослідження громадської думки мешканців смт. Вороновиця та с. Комарів до об'єднання та через рік після

Про громаду, де проводилось соціологічне дослідження:

Вороновицька селищна об'єднана територіальна громада — об'єднана територіальна громада в Україні, у Вінницькому районі Вінницької області. *Адміністративний центр* — смт Вороновиця.

Площа — 82,796 км², населення — 7933 мешканці (2016).

Утворена 8 вересня 2016 року шляхом об'єднання Вороновицької селищної ради та Комарівської сільської ради Вінницького району.

До складу громади входять 2 населених пункти — смт Вороновиця і село Комарів

Перші вибори в об'єднану громаду відбулися 18 грудня 2016 року. Було обрано 26 депутатів об'єднаної громади та голову об'єднаної громади.

Таблиця 3.1

ПАСПОРТ
Вороновицької селищної об'єднаної територіальної громади

/п	Показники	Значення показників
	Чисельність населення станом на 1 січня 2018 року, в тому числі:	8153
	дітей дошкільного віку	621
	дітей шкільного віку	882
	Кількість населених пунктів, що входять до складу спроможної територіальної громади	2
	Обсяг доходів (розрахунковий) спроможної територіальної громади, гривень у тому числі:	15398596
	сформованих відповідно до ст.64 Бюджетного кодексу України	13087148
	бюджету розвитку	10148
	базової дотації	2301300
	реверсної дотації	0
	Площа території спроможної територіальної громади, кв. кілометрів	82.80
	Кількість закладів, що утримуються за рахунок бюджету органів місцевого самоврядування:	17
	загальноосвітніх навчальних закладів I-III ступеня	1
	загальноосвітніх навчальних закладів I-II ступеня	1
	загальноосвітніх навчальних закладів I ступеня	0
	дошкільних навчальних закладів	3
	заклади позашкільної освіти	1
	закладів культури	7
	заклад соціальної сфери	1
	закладів фізичної культури	0
	фельдшерсько-акушерських пунктів	1
	амбулаторій, поліклінік	1
	лікарень	1
	станцій швидкої допомоги	0
	Наявність приміщень для розміщення державних органів, установ, що здійснюють повноваження щодо:	є
	правоохоронної діяльності	є
	реєстрації актів цивільного стану та майнових прав	є
	пенсійного забезпечення	є
	соціального захисту	є
	пожежної безпеки	є
	казначейського обслуговування	є
	Наявність приміщень для розміщення органів місцевого самоврядування	є

Таблиця 3.2

Відомості про територіальні громади, що увійшли
до складу Вороновицької селищної об'єднаної територіальної громади

з/п	Найменування територіальних громад та населених пунктів, що входять до їх складу, із зазначенням адміністративного статусу	Чисельність населення станом на 1 січня 2018 р.	Відстань до потенційного адміністративного центру спроможної територіальної громади, кілометрів
	Вороновицька територіальна громада	6815	
	смт.Вороновиця		0
	Комарівська територіальна громада	1338	
	с. Комарів		3.0

Проблемна ситуація:

В Україні відбувається реформа децентралізації в наслідок якої має змінитись адміністративно-територіальний устрій держави. Основою для цього стає об'єднання територіальних громад, яке відбувається протягом 3 років. Окрім того, що до кінця не розроблено процедуру таких об'єднань, та не налагоджена і структура розформувань об'єднань, які не відповідають економічному та перспективному плану. Значна частина новосформованих громад зіткаються із проблемами процедури юридичного приєднання сільських рад, формування єдиної бази нерухомого майна, інтеграція сільських еліт територій сільських рад що приєднались, формування єдиного інформаційного простору в об'єднаній громаді та багато інших проблем. Але найбільш проблемним є дослідження громадської думки, щодо таких об'єднувачих процесів. Особливо це стосується жителів громад, які приєднуються до центральної громади, та їхніх тривог та сприйняття процесу об'єднання територіальних громад. Варто зауважити, що не досліджувалась думка жителів так званих центрів об'єднаних територіальних громад з приводу процесів приєднання до їхнього населеного пункту.

Об'єкт дослідження: жителі Вороновицької територіальної громади та жителі Комарівської територіальної громади, які постійно проживають на території громад та були свідками та учасниками процедури та процесу об'єднання.

Предмет дослідження: думки жителі Вороновицької територіальної громади та жителі Комарівської територіальної громади, щодо проблем децентралізації та проблеми об'єднання територіальних громад.

Мета: визначити, основні проблеми та стереотипи жителів с.Комарів та смт.Вороновиця, щодо процесу децентралізації та об'єднання територіальних громад до об'єднання та після об'єднання та розробити систему рекомендаційних заходів щодо ліквідації існуючих негативних стереотипних тенденцій жителів громад .

Задачі:

1. Визначити основні проблеми у питанні благоустрою громад до приєднання та після.

2. Зрозуміти підтримку процесів децентралізації в громадах с. Комарів та смт. Вороновиця.

3. Дослідити головні страхи, упередження та стереотипи жителів територіальних громад, щодо змін у населених пунктах.

4. Оцінити надання муніципальних послуг в громадах до об'єднання та після об'єднання

Гіпотези:

1) необізнаність жителів територіальних громад щодо перспектив реформи місцевого самоврядування в Україні. Місцева влада та мешканці громад чинять спротив об'єднанню через недостатню інформованість.

2) Ініціаторами об'єднання виступали переважно представники влади – сільський (селищний, міський) голова та депутати місцевої ради.

3) Мешканці чули про реформу, але все ще не до кінця розуміють її суть.

4) Головним стимулом підтримати об'єднання була перспектива отримати більш потужний місцевий бюджет.

5) Найбільший спротив об'єднанню спостерігався саме зі сторони мешканців.

6) Стереотипи жителів громад що приєднуються до центра: небезпека закриття бюджетних установ та підприємств і, як наслідок, втрата робочих

місць; всі кошти залишаються в центрі громади, а периферійні села чекає занепад; недовіра до центральної влади, ліквідація сільських рад, страх перед новим, зневіра, нерозуміння перспектив у цілому.

7) Стереотипи жителів громад що приєднуються до центра: бідні села нам не потрібні, ми будемо витратитись на них із власного бюджету, нам самим важко навіть нам ще хтось.

8) Відчуття покращення надання адміністративних послуг після процесу об'єднання територіальних громад.

Інтерпретація понять:

- Староста - нова посадова особа місцевого самоврядування, нова інституція, створена для того, щоб інтереси всіх жителів сіл, які приєднані в об'єднаних територіальних громадах були належним чином представлені. Щоб соціальні, побутові та інші потреби мешканців села були задоволені. Староста обирається на строк повноважень ради об'єднаної громади, є членом її виконавчого комітету, представляє в ньому інтереси жителів села, здійснює комунікацію між владою та громадою села.

- Перспективний план формування територій громад – це документ розроблений спільно Кабінетом Міністрів України, Обласними державними адміністраціями та Обласними Радами який регламентує процес об'єднання територіальних громад і передбачає формування територіальних громад з урахуванням висновків експертів, громадськості та адміністрацій сільських, міських рад.

- Громадське слухання — форма співпраці міської ради та мешканців міста. Предметом громадських слухань можуть бути будь-які питання місцевого або загальноміського значення, що належать до відання місцевого самоврядування

- Об'єднана територіальна громада (ОТГ, об'єднана громада) — адміністративно-територіальна одиниця в Україні, утворена відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Об'єднані громади утворюються внаслідок добровільного об'єднання суміжних

територіальних громад сіл, селищ, міст. Об'єднана територіальна громада, адміністративним центром якої визначено місто, є міською територіальною громадою, центром якої визначено селище міського типу, — селищною, центром якої визначено село, — сільською.

- Адміністративно-територіальна реформа в Україні 2015 — адміністративна реформа, що полягає у наданні більших повноважень органам місцевого самоврядування (децентралізації) і зміні адміністративно-територіального поділу. Проводиться в Україні, починаючи з 2015 року. Замість понад 11 тисяч місцевих рад буде створено 1500–2000 спроможних територіальних громад.

- Децентралізація — процес перерозподілу або диспергування функцій, повноважень, людей або речей від центрального управління. Децентралізація влади включає як політичну так і адміністративну сторони. Децентралізація може бути територіальною — переміщення влади від центрального міста на інші території, і може бути функціональною — шляхом передання повноважень на прийняття рішень з головного органу будь-якої галузі уряду до чиновників нижчих рівнів.

- Благоустрій населених пунктів — комплекс робіт з інженерного захисту, розчищення, осушення та озеленення території, а також соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів з покращання мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму та інше, що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання та охорони, створення умов щодо захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля.

Вибірка в соціологічному дослідженні була сформована у декілька етапів: На першому етапі було визначено генеральну сукупність, зокрема генеральною сукупністю було визначено все доросле населення у віці від 18 років, які постійно проживають на території об'єднаної територіальної громади в смт. Вороновиця та с. Комарів.

На другому етапі було здійснено розрахунок вибіркової сукупності. Головна задача визначення вибіркової сукупності передбачала визначення долі кожного населеного пункту у вибірковій сукупності, але таким чином щоб ця доля була репрезентативною для даного населеного пункту. Така вибірка дозволила б зберегти методологію при двох опитуваннях та здійснити порівняння результатів опитування в майбутньому.

Таблиця 3.3

Доля кожного населеного пункту:

смт. Вороновиця	6815 осіб	83,59%
с.Комарів	1338 осіб	16,41%

Вибірка для кожного населеного пункту окремо:

Розмір вибірки для смт. Вороновиця вираховується по формулі

$$ss = \frac{z^2 * (p) * (1-p)}{C^2}$$

Z = Z фактор (наприклад 1,96 для 95% до)

p = відсоток відповідей, в десятковій формі 0.5

c = довірчий інтервал, в десятковій формі

(наприклад, 0,05 = ±5%)

Відповідно вибірка для смт. Вороновиця складає 806 респондентів

Вибірка для с.Комарів складає 226 респондентів.

На третьому етапі було розділено кожний населений пункт на 5 кластері по принципу південь, північ, захід схід, центр. У кожному кластері було здійснено відповідну класифікацію вулиць. Наступним кроком було обрання випадковим чином вулиць на яких було здійснено опитування. Для коригування вибірки згідно з статистичних даних було скориговано відсоткове відношення статі та вікових груп респондентів в маршрутній карті інтерв'юерів.

3.3. Порівняльний аналіз результатів соціологічного дослідження громадської думки мешканців смт. Вороновиця та с. Комірів до об'єднання та через рік після об'єднання

Соціологічне дослідження проводилось у два етапи:

Перший етап дослідження передбачав проведення соціологічного опитування у жовні 2016 року за два місяці до проведення перших виборів Вороновицької об'єднаної територіальної громади. Соціологічне опитування мало на меті зрозуміти існуючий стан громад та основні думки жителів громад у питаннях об'єднання їх територіальних громад, а також питання довіри до місцевої влади та стану безпеки в громаді.

На другому етапі було здійснено опитування жителів с. Комарова та смт. Вороновиці у жовтні 2017 року вже у стані об'єднаної територіальної громади. Методологія соціологічного опитування була максимально наближена до тієї, яка здійснювалась на першому етапі у жовтні 2016 року. Питання соціологічної анкети були максимально адаптовані до питань анкети 2016 року. Це було зроблено для того, щоб мати можливість здійснити порівняльну характеристику та простежити динаміку відповідей.

Перше питання анкет стосувалось відомості та знання респондентів питання процесу об'єднання Комарова та Вороновиці на першому етапі дослідження та знання факту, що громади вже об'єднались на другому етапі:

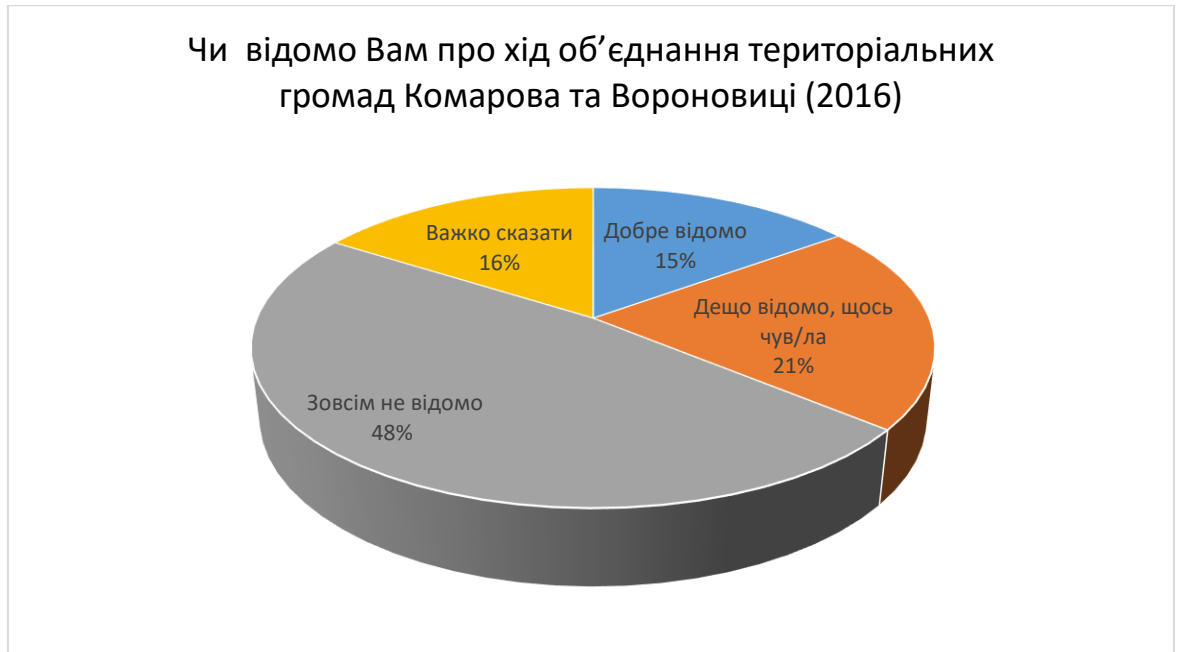

Рис. 3.6 Чи відомо Вам про хід об'єднання територіальних громад Комарова та Вороновиці (2016)

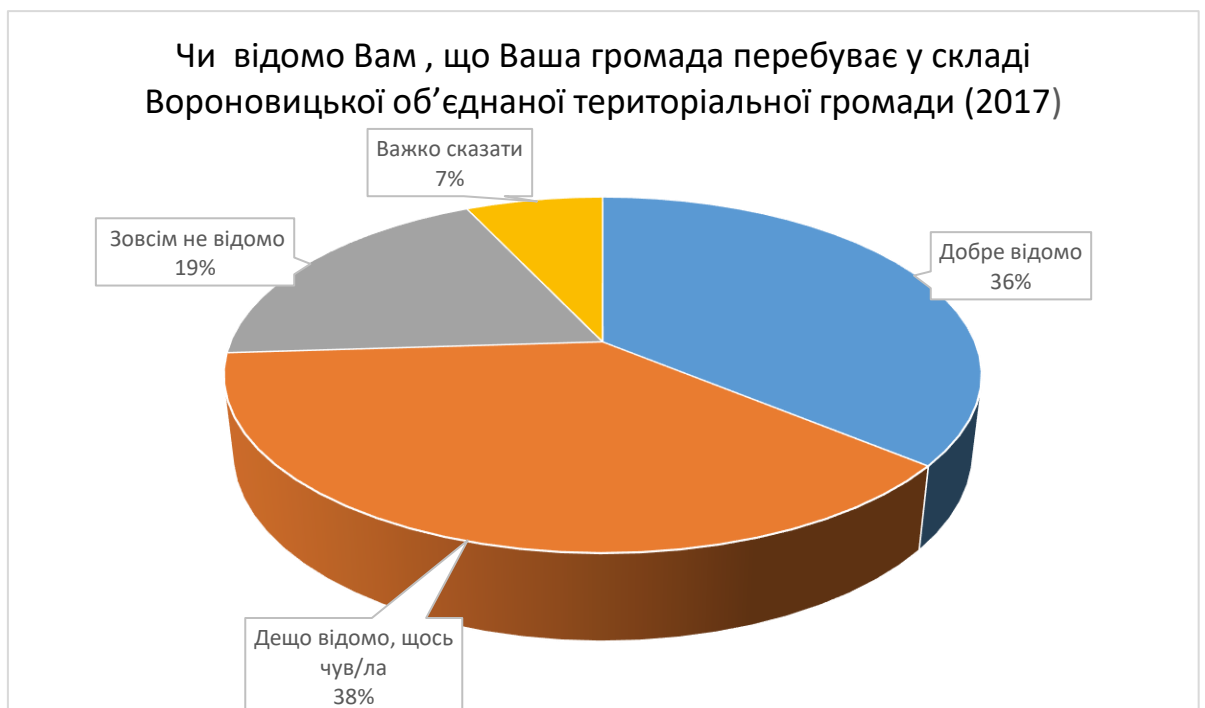

Рис. 3.7 Чи відомо Вам, що Ваша громада перебуває у складі Вороновицької об'єднаної територіальної громади (2017)

За результатами порівняльного аналізу першого питання можна відзначити збільшення загальної обізнаності респондентів питаннями об'єднання їхньої територіальної громади. Зменшилась кількість респондентів

(на 29%) яким було не відомо про хід об'єднання, також зменшилась кількість респондентів, яким було важко щось відповісти на дане питання.

Наступне питання стосувалось загальній оцінці задоволеності життям у власній громаді та відповідного його порівняння із оцінкою життя в об'єднаній громаді:

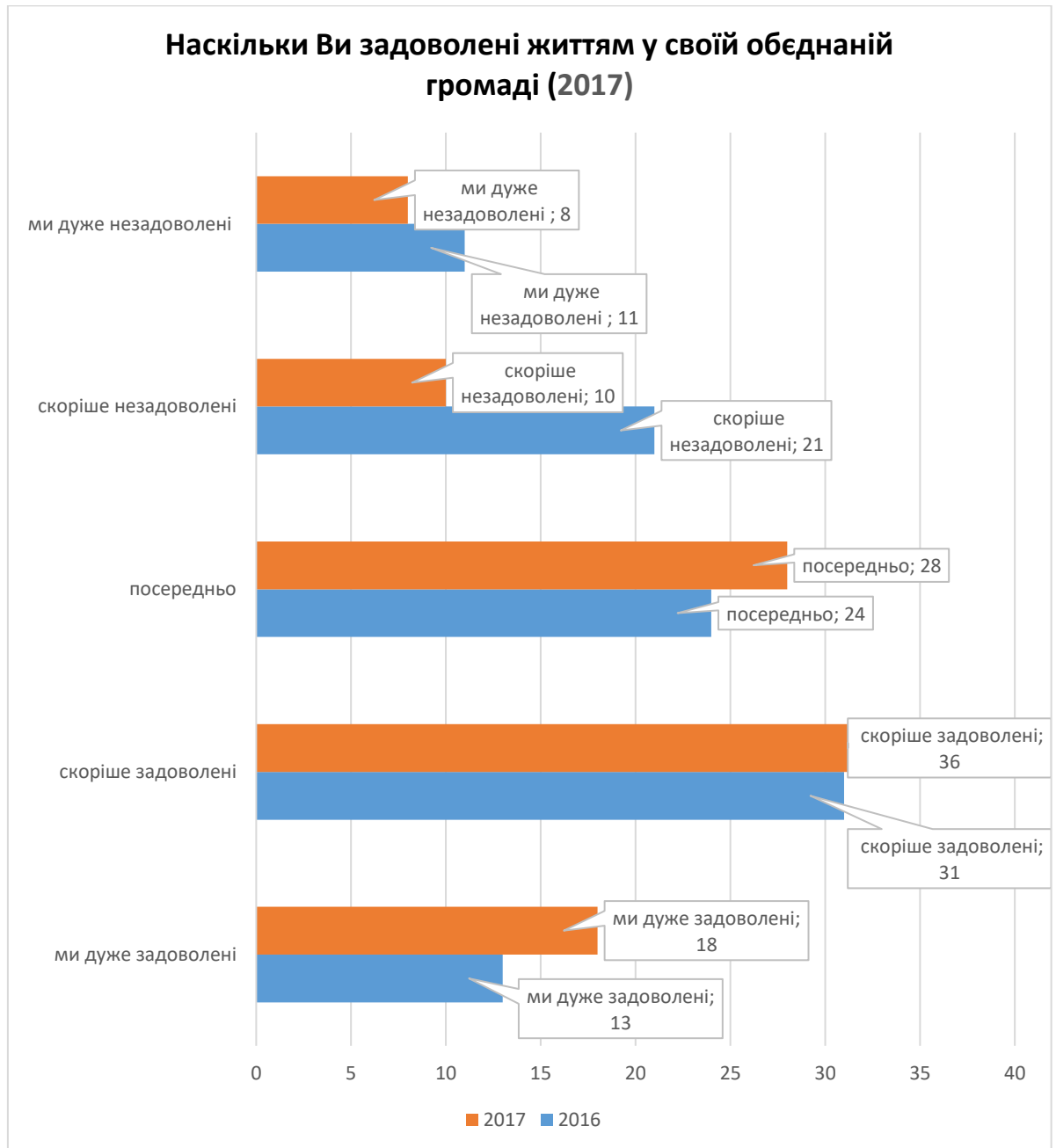

Рис. 3.8 Наскільки Ви задоволені життям у своїй об'єднаній громаді (2017)

За результатами порівняння даного питання можна відзначити покращення оцінки задоволеності життям в об'єднаній громаді, в межах свого населеного пункту, на відмінну від проживання до об'єднання.

Наступне питання стосувалось загальної характеристики підтримки чи не підтримки об'єднання смт. Вороновиці та с.Комарів у 2016 році та у 2017 році відповідно:

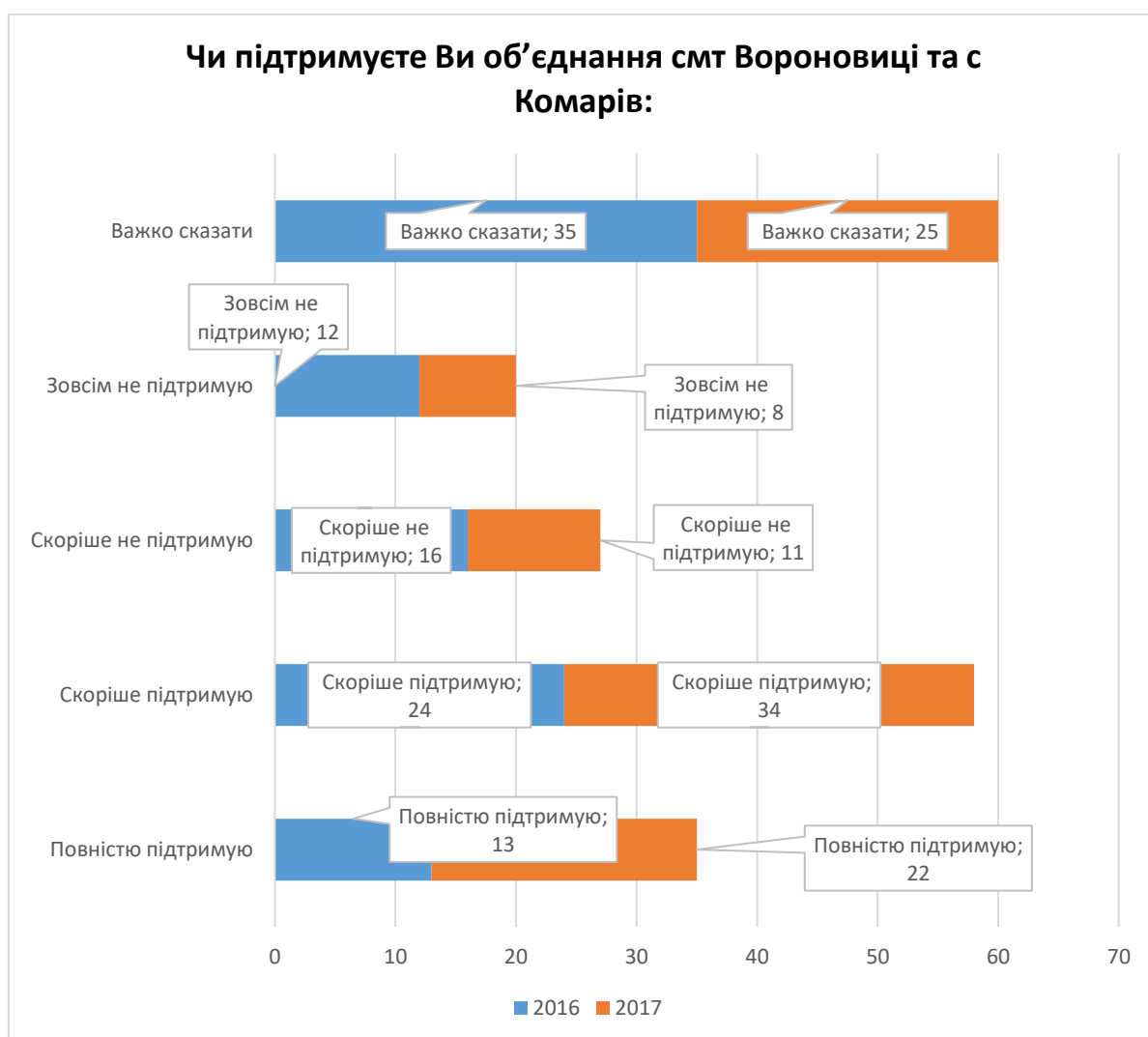

Рис. 3.9 Чи підтримуєте Ви об'єднання смт Вороновиці та с Комарів?

Загалом порівняно з дослідженням 2016 року, рік перебування в об'єднаній територіальній громаді зменшив кількість респондентів, які були негативно налаштовані до об'єднання. Загалом такі позитивні настрої покращилися за рахунок не визначених жителів громади яких зменшилось в порівнянні із опитуванням 2016 року на 10%.

Особливим є дослідження збору стереотипів жителів с. Комарова та смт. Вороновиця. У 2016 році респондентам була надана можливість відповісти на наступне питання: « Чому Ви вважаєте, що розвитку вашого населеного пункту сприятиме або не сприятиме об'єднання територіальних громад». Дане питання мало відкритий характер і респонденти за власними переконаннями давали відповідь на питання. Всі відповіді було систематизовано та відібрано найбільш поширені, зокрема такі як:

1. Можливість залишити на місцях більше грошей від податків та зборів
2. Можливість швидше вирішувати питання свого населеного пункту
3. Можливість залучати міжнародну фінансову допомогу
4. Можливість швидше розвиватися та бути самодостатнім
5. Можливість швидше вирішувати індивідуальні питання (отриманні довідок, пільг, документів тощо
6. Зниження добробуту сільських мешканців
7. Ризик закриття шкіл, садочків, ФАП тощо
8. Скорочення робочих місць
9. Зниження якості послуг
10. Занепад громади

В опитуванні 2017 року було здійснено рейтингове ранжування відповідей, які були отримані в дослідженні 2016 року. Запитання, яке ставилось в 2017 році було наступним: Що, на Вашу думку принесло об'єднання вашої територіальної громади?

Рис. 3.10 Що, на вашу думку принесло об'єднання територіальних громад?

Досліджувалось питання оцінки кількості позитивно налаштованих респондентів та скептиків по відношенню до питання об'єднання територіальних громад:

Рис. 3.11 Як на вашу думку вплине (ло) об'єднання територіальних громад на розвиток Вашої громади?

Відповідно до діаграми кількість скептиків, які вважають що об'єднання територіальних громад не плинуло на розвиток їхньої громади зменшилась по відношенню до 2016 року. Також, варто зазначити, що зменшилась і кількість респондентів, яким було важко відповісти на дане питання (на 13%).

Досить цікавими результатами є рівня довіри до місцевої влади та рівня оцінки владних повноважень:

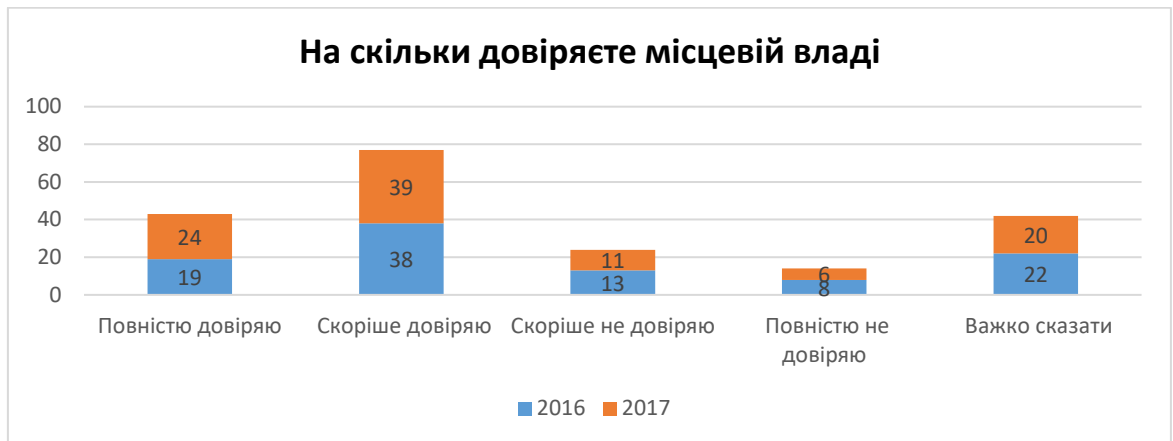

Рис. 3.12 На скільки довіряєте місцевій владі?

Рис. 3.13 Як би ви оцінили діяльність місцевої влади?

Варто зазначити, що загальний рівень підтримки влади об'єднаної територіальної громади значно вищий ніж місцевої сільської влади, але в той же час рівень очікувань та рівень оцінки владних повноважень, які є у органів місцевого самоврядування в очах респондентів значно зріс. Якщо сільському та селищному голові довіряють але вважають що не все, що можна вирішити є в його силах, то після об'єднання двох територіальних громад це показник зменшився до 21% з 38%.

Зміна відбулася і у джерелах новин про громаду, зокрема відповідно до порівняних даних районну газету замістила газета місцева, яка стала лідером рейтингу джерел новин випередивши неформальне спілкування (з розповідями сусідів, родичів та друзів).

Рис. 3.14 Звідки ви дізнаєтесь новини про Вашу ОТГ?

Варто відзначити і зміщення і проблематики об'єднаної територіальної громади від питань, які стосуються ремонту доріг та освітлення, до питань соціального захисту, забезпечення водою тощо:

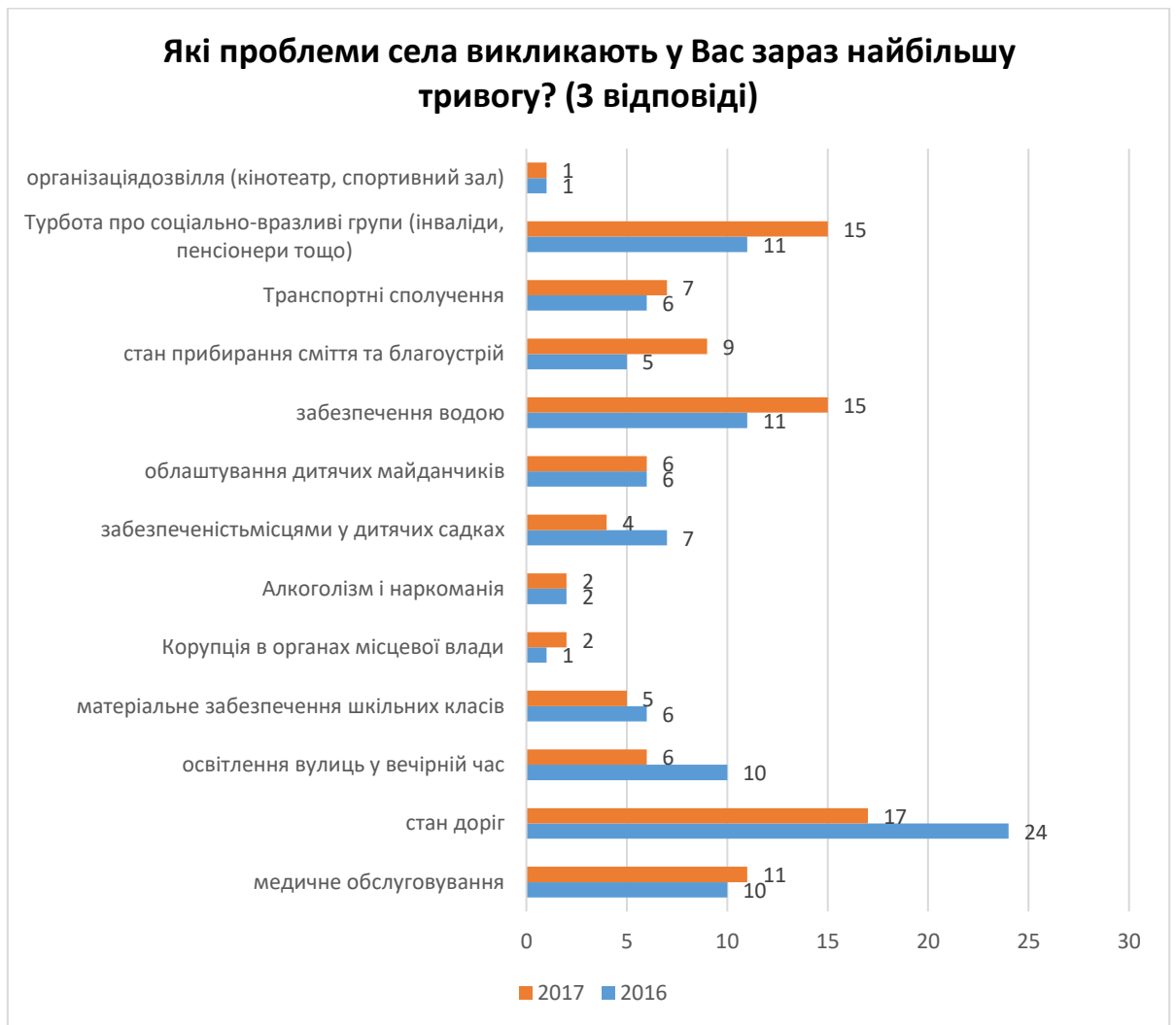

Рис. 3.15 Які проблеми села викликають у Вас зараз найбільшу тривогу?

Після Революції Гідності було анексовано Крим та розпочато бойові дії на сході України, це в свою чергу поставило на одне із чільних місць в пріоритетах українських громадян. В даному дослідженні було поставлено питання відчуття безпеки в населених пунктах до об'єднання та після об'єднання:

Рис. 3.16 Як ви оцінюєте стан Вашої безпеки у громаді?

Варто зазначити про те, що і смт Вороновиця і с. Комарів досить мають гомогенну структуру соціуму. Зокрема по оцінці власного матеріального стану результати як в 2016 році так і 2017 році однакові та розподілились наступним чином:

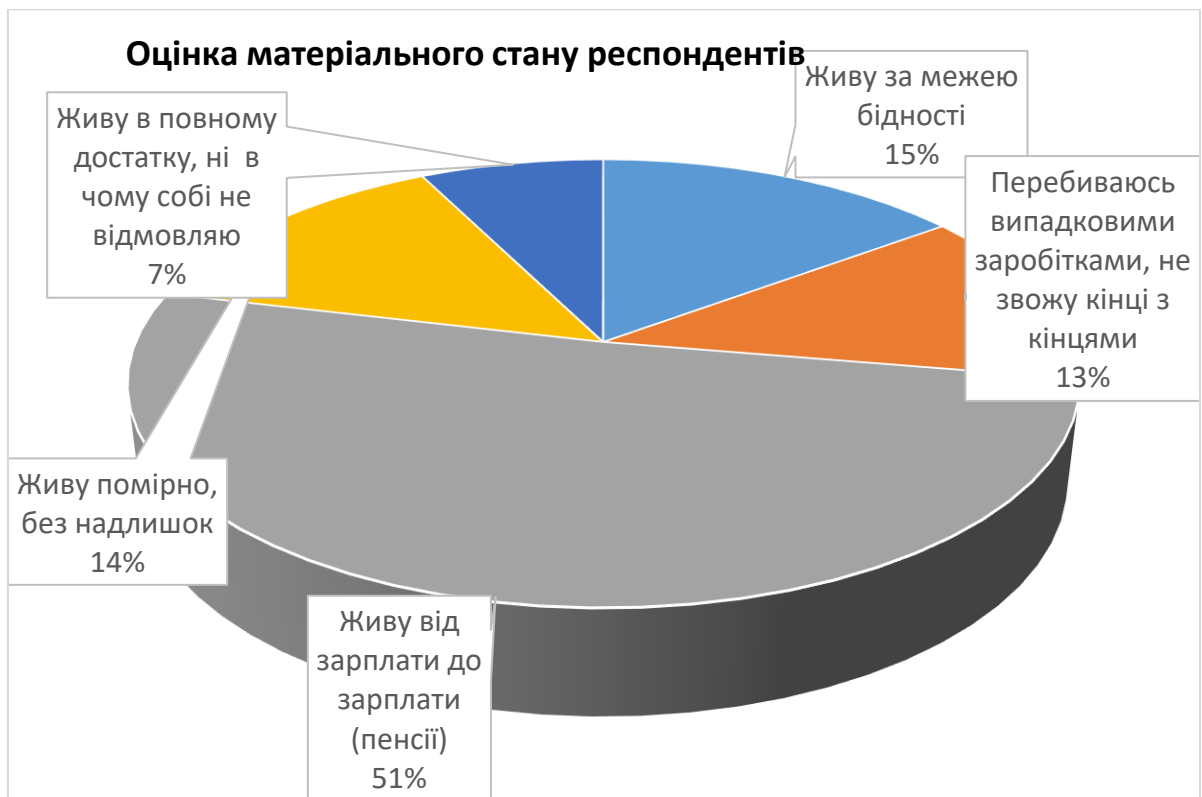

Рис. 3.17 Оцінка матеріального стану респондентів

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Реформа децентралізації та її основа – об'єднання територіальних громад це вже невідворотній процес в Україні, який не можливо зупинити. 731 об'єднаних територіальних громад об'єднали близько 6,3 млн українців, та увібрали в себе 3384 сільські, селищні та міські ради, які існували до цього.

Незважаючи, на те, що про тематику децентралізації писала велика кількість дослідників, та і в самій Україні протягом 20 років тривають дискусії про реформу децентралізації та розширення повноважень органів місцевого самоврядування, існуюче законодавство та підзаконні акти не розкривають до кінця всіх деталей, в першу – чергу процесу об'єднання територіальних громад. Питання не тільки у процесі безболісної інтеграції громад в об'єднану територіальну громаду, сам початок об'єднання починається із процедури громадських слухань без чіткої регламентації даного процесу. Це призвело до того, що частина об'єднань територіальних громад відбувається без реального залучення місцевої громадськості. У багатьох випадках ініціаторами таких об'єднань стають органи виконавчої влади, зокрема обласні та районні державні адміністрації, або органи місцевого самоврядування громади яка планується як перспективний центр ОТГ.

Українське законодавство не визначає процедури виходу з такого об'єднання територіальних громад сільських рад, які вирішили від'єднатись. Така норма була б необхідною із урахуванням того, що розроблені та затверджені перспективні плани щодо об'єднань інколи суперечать історичним факторам взаємодії між різними населеними пунктами. Зокрема нетиповим було затверджене у перспективному плані приєднання с. Вінницькі Хутори до Вороновицької об'єднаної територіальної громади в силу віддаленості та відсутності доступних транспортних сполучень. Але в той же час віддалені села Шендерівської сільської ради мають аналогічну віддаленість та проблеми з транспортним сполученням, але історичні фактори того, що раніше така

сільська рада була віднесена до Вороновицького району в радянські часи дозволяє отримати як підтримку місцевого населення так і позитивну перспективу приєднання даної сільської ради до Вороновицької ОТГ.

Залишається не визначена проблема об'єднань та приєднань до існуючих ОТГ населених пунктів з інших районів. Зокрема через відсутність відповідних норм в законодавстві незрозуміла процедура виборчого процесу, також процедура входження населеного пункту одного району до іншого району. Яким чином буде здійснюватися представництво депутата районної ради від даного населеного пункту і іншому районі тощо.

Звичайно, що на більшість проблемних питань буде знайдена відповідь в адміністративно-територіальній реформі, яка повинна завершити процес об'єднання територіальних громад уже в адміністративні форми без фактору добровільності. Але наразі невідомо, коли і яким чином така реформа буде здійснена. У зв'язку з цим, значною проблемою української децентралізації залишається загальна невизначеність процесу. Відсутність чіткого та зрозумілого для всіх плану реформи. Ні громади ні місцеві еліти не можуть до кінця осмислити певний план-графік реформи, наприклад як це було у Латвії. Під час проведення соціологічних досліджень загальнонаціонального характеру, люди відзначають, що щось чули про реформу, але якихось чітких певних деталей процесу пояснити не можуть. Так само на перших етапах об'єднань територіальних громад не могли пояснити певні процеси і так звані експерти, які повинні були здійснювати інформаційний та юридичний супровід об'єднань територіальних громад.

Поряд із тим що процес децентралізації в Україні розпочався відносно недавно, вже існують певні соціологічні дослідження у даному напрямку. Вони показують основні оцінки та судження українців в питаннях реформи децентралізації та об'єднання територіальних громад. Варто зазначити, що більшість з таких опитувань були ініційовані та профінансовані міжнародними донорами та за рахунок закордонних грантів. Відповідних державних замовлень та оцінок цього процесу здійснено вкрай мало. Також доволі гостро

стоїть питання якості багатьох соціологічних досліджень, в межах певних локальних територій, які абсолютно не співпадають із загальнонаціональними дослідженнями по однотипним базовим питанням.

Емпіричне дослідження, проведене на території Вороновицької об'єднаної територіальної громади підставляється із загальнонаціональними дослідженнями і свідчить про наступні тенденції:

- Жителі населених пунктів, які в перспективі повинні були стати або стали частинами об'єднаних територіальних громад, які не мали чіткої думки у питанні об'єднання територіальних громад, після об'єднання позитивно відносяться до такого процесу.

- У жителів територіальних громад сільських населених пунктів оцінка влади має інший характер ніж за рік після об'єднання, зокрема у питанні владних повноважень сільського голови та голови об'єднаної територіальної громади. Якщо сільському голові довіряли, але розуміли, що у вирішенні багатьох питань він не має значної кількості владних повноважень, то голові об'єднаної територіальної громади довіряють, то і оцінки владних повноважень відповідно вища, може більше робити для громади, але не робить цього.

- Відповідно, як наслідок попереднього пункту впливає питання завищених очікувань громади по відношенню до муніципальної влади. Зокрема люди хочуть, щоб трансформації в населених пунктах відбувались значно швидше ніж це є зараз. Сприяють таким завищеним очікуванням і відповідні державні інформаційні кампанії, відповідно до яких об'єднані територіальні громади це така собі панацея від багатьох проблем, які до того не вирішувались в громадах. Але в той же час варто зазначити, що недосконалість законодавства не дозволяє в повній мірі здійснювати власні повноваження об'єднаним територіальним громадам. Зокрема в разі об'єднання територіальної громади в середині року, об'єднаний бюджет така громада зможе отримати тільки на початку наступного календарного року, а це в свою чергу не дозволяє муніципальній владі об'єднаних територіальних громад ефективно працювати протягом відповідного періоду.

- Змінюються думки громадян і у питання існуючої проблематики населених пунктів. Відбувається зміщення типу проблем від виключно пов'язаних із благоустроєм, до питань соціального захисту. В даному конкретному випадку Вороновицької об'єднаної територіальної громади протягом року (проміжок часу між двома дослідженнями) було здійснено значне вирішення питань, які були озвучені під час проведення соціологічного опитування у 2016 році перед об'єднанням. Тому в даному конкретному випадку змінилися відповідні погляди жителів громади у питанні рейтинговості проблематики. Варто зазначити, про те, за таким принципом (ремонт доріг та встановлення освітлення) йшло більшість новостворених територіальних громад, тому найімовірніше тенденція до змін пріоритетів відбувається і в населених пунктах інших об'єднаних територіальних громад.

- Відбулися і зміни в пріоритетних джерелах інформації, з яких жителі населених пунктів об'єднаної територіальної громади дізнаються інформацію про власну громаду. Зокрема від типових для населених пунктів такого характеру чуток, відбувається заміщення в сторону місцевих ЗМІ, зокрема офіційного інформаційного бюлетеню ОТГ. Це в свою чергу піднімає рівень легітимності подій, яких збільшується через можливість муніципальних органів влади реально впливати на процеси в громадах маючи відповідне фінансове забезпечення. Сприяють, також цим процесам і появи прес-секретарів та інформаційних відділів ОТГ, які системно здійснюють оповіщення жителів об'єднаної територіальної громади із актуальних питань життя населених пунктів.

- Із вищезазначеного пункту як наслідок випливає підвищення актуальності та цікавості місцевих подій і що в свою чергу підвищує рівень регіоналізації країни. Якщо до цього жителі, особливо сільських населених пунктів дізнавалися новини виключно інформаційних джерел загальнонаціонального або регіонального характеру, то із початком об'єднань територіальних громад та новим поштовхом у розвитку місцевих медіа інформаційна повістка для жителів громади змінюється від

загальнонаціональної до регіональної. Відповідно, через певний час такі процеси призведуть до невідворотних змін в орієнтаціях українців, і на перший план буде виходити внутрішньополітична складова регіонального рівня. Проявляться це буде через підвищення цікавості суспільства до місцевих виборів, як наслідок збільшення явки на таких виборах, та обернено-пропорційно зменшення цікавості до загальнонаціональних політичних процесів.

Варто зазначити, що в рамках емпіричного дослідження було зібрано ряд стереотипів по відношенню до процесу об'єднання територіальних громад, зокрема такі, які є позитивними так і такі, які є і негативними. До позитивних стереотипів та переконань можна віднести, можливість залишити більше коштів на в бюджетах територіальних громад від податків та зборів; можливість швидше вирішувати питання свого населеного пункту; можливість отримувати міжнародну фінансову допомогу; можливість швидше розвиватись та бути самодостатнім; можливість швидше надавати адміністративні послуги (довідки, пільги, документи тощо). Також було визначено ряд стереотипів негативного характеру, зниження добробуту сільських мешканців, ризик закриття шкіл, садочків, ФАПів, скорочення робочих місць, зниження якості адміністративних послуг, занепад громади. Більшість із негативних характеристик в основному озвучені жителями малих територіальних громад, які не можуть претендувати на центр об'єднаної територіальної громади. Більшість із даних негативних стереотипів не безпідставні, адже закони пов'язані із реформою децентралізації не захищають жителів такої громади від прийняття рішення про закриття соціальних установ, які вже приймаються виключно в об'єднаних територіальних громадах.

Було досліджено і співвідношення оцінки безпеки в думках жителів об'єднаних територіальних по відношенню до того часу коли вони були окремим територіальними громадами. Зокрема рівень оцінки безпеки жителів об'єднаних територіальних громад вищий ніж громади не об'єднаної. Варто зазначити, що після об'єднання значна кількість сформованих ОТГ приймають

рішення по формуванню муніципальної поліції, як окремого громадського утворення, яке допомагає працівникам поліції.

Слід визначити, що на базі існуючого емпіричного дослідження було напрацьовано план дій роботи для Вороновицької ОТГ. Дослідження 2016 року стало основою та дорожньою картою робіт, які були здійснені у 2017 році.

Варто зазначити, що дослідження проблеми сприйняття українським суспільством процесів децентралізації та його етапу – об'єднання територіальних громад ще відносно нові так як реформа розпочалася відносно недавно.

Загалом нове адміністративне утворення – об'єднані територіальні громади українське суспільство сприйняло позитивно, але варто відзначити, що сприяє цьому не стільки питання майбутніх можливостей об'єднаних територіальних громад, скільки загальна криза довіри українського суспільства до державних органів влади. Цьому сприяє реальна відсутність результатів роботи постреволуційної влади, криза довіри до Президента України, Уряду, Верховної Ради України, незважаючи на персоналії, тільки підсилює загальні тенденції українського суспільства недовіряти усталеним державним українським інституціям та із позитивом дивитись на нові.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. Організоване суспільство. Київ: Інститут вищої освіти АПН України, 2006. 734 с.
2. Брэбан Г. Французское административное право/пер. с фр. ;под ред. и со вступ. ст. С. В. Боботова. Москва: Прогресс, 1988. 488 с.
3. Борденюк В. Децентралізація державної влади і місцеве самоврядування: поняття, суть та форми (види) [Текст] / В.Борденюк // Право України. – 2005. – №1. – С. 21-25.],
4. Будник М. Децентралізація – як необхідна умова модернізаційних процесів у системі державного управління України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ardu_o/2009_1/R_2/Budnik.pdf
5. Багмет М. О., Личко Т. М. Цінність місцевого самоврядування як демократичної форми децентралізації державно-владних повноважень. Наукові праці ЧДУ. Серія: Державне управління. 2009. № 112. С. 33–37.
6. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування: результати другої хвилі соціологічного дослідження. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Analitchnyi_zvit_Detsentralizatsia_2-Khvylya.pdf
7. Братковський М. Л. Децентралізація публічної влади в Україні: проблеми та перспективи. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2010– № 4. С. 109–112.
8. Бондаренко А. І. Вплив держави на формування місцевих бюджетів у країнах Європи. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Trdu/2010_4/doc/2/13.pdf
9. Гройсман В. Процеси централізації та децентралізації в сучасному державному управлінні. Державне управління та місцеве самоврядування.

2015. Вип. 2. С. 26–37. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2015_2_5.
10. Гурне Б. Державне управління /пер. з фр. Київ: Основи, 1993. 165 с.
11. Грицяк І. А. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація [Текст] / І.А.Грицяк. – К. : Вид-во УАДУ, 1997. – 487 с
12. Добрынин Н. М. Государственное управление: теория и практика. Современная версия новейшей истории государства: учебник. Т. 1 / науч. ред. А. Н. Митин. Новосибирск: Наука, 2010. 407с..
13. Децентралізація: аналіз європейського досвіду (інфографіка). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua/lifestyle/fun/decentralizaciya-analiz-evropeyskogo-opyta-infografika-658161.html>
14. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>.
15. Данилишин Б.М. Децентралізація у країнах ЄС: уроки для України / Б.М. Данилишин, В.В. Пилипів // Регіональна економіка. – 2016. – № 1. – С. 5–11.
16. Децентралізація в Україні досягнення надії і побоювання. УНЦПД. – 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.international-alert.org/sites/default/files/Ukraine_Decentralisation_UK_2017.pdf
17. Демиденко С. В. Світовий досвід управління та фінансового планування регіонального розвитку. Вісник Дніпропетр. держ. фінанс. акад. Серія: Економічні науки. Дніпропетровськ: ДДФА. 2009. № 2. С. 106–111.
18. Євтушенко О. Н. Демократизація державної влади і місцевого самоврядування на принципі субсидіарності: досвід Німеччини. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія: Політологія. 2008. Т. 93, вип. 80. С. 76–81. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2008_93_80_20.
19. Энциклопедия государственного управления в России: в 4 т. / общ. ред. В.К.Егоров; Росс.акад. гос. службы при Президенте РФ. Москва: Изд-во РАГС, 2004. 344 с.

- 20.Звернення програмного характеру гетьмана Павла Скоропадського «Грамота до всього українського народу» від 29.04.1918 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0003300-18.>]
- 21.Костюк Т.С. Творча робота: "Децентралізація влади: модель для України") [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kds.org.ua/blog/kostyuk-ts-tvorcha-robota-detsentralizatsiya-vladi-model-dlya-ukraini>
- 22.Кавашима Н. Теория децентрализации в культурной политике: понятия, ценности, стратеги. Экология культуры: информ. бюл. No 1. Архангельск, 2004. С. 48–60.URL: <http://www.culture29.ru/upload/medialibrary/db4/db472b355beefe425dbe415be480bff8.pdf> (дата обращения 17.05.2017)., с.60
- 23.Кремена О. Л. Проблеми децентралізації в Україні. Молодий вчений. 2014. №12(1). С. 265-268. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2014_12%281%29__63.
- 24.Одінцова Г. С., Мостовий Г. І., Амосов О. Ю. та ін. Державне управління і менеджмент: навч. посіб. у табл. і схемах / за заг. ред. Г. С. Одінцової. Харків: ХарПІ УАДУ, 2002. – 492 с.
- 25.Общие сведения об административном праве во Франции / Посольство Франции в России, М-во иностр.дел. 3-е изд. Москва, 1995. 158 с.
- 26.Прієшкіна О.В. Децентралізація державної влади та розширення прав місцевого самоврядування: проблеми й перспективи / О.В.Прієшкіна / Право України. – 2006. – №11. – С. 86-89.
- 27.Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minregionbud.gov.ua.
- 28.Про місцеве самоврядування в Україні : проект нової редакції Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minregionbud.gov.ua.]
- 29.Пасічник М. Еволюція та характерні ознаки децентралізації публічного управління. Вісник Національної академії державного управління при

- Президентів України. 2010. № 4. С. 175–182. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2010_4_24.
30. Послання Президента України Леоніда Кучми до Верховної Ради України, 2000 рік «Україна: поступ у XXI століття: Стратегія економічної та соціальної політики на 2000-2004 рр.» [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.zakonl.rada.gov>.
31. Послання Президента України Віктора Ющенка «Рух уперед», 2009 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon.nau.ua/doc/7uidM082.699K0.>]
32. Розенбаум А. Демократія, урядування і децентралізація / Проблеми стосунків між рівнями влади крізь призму українського законодавства. Вісник Програми сприяння парламентам України. 1998. 17 груд. С.12–15. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pdp.org.ua/analytics/authorities/933-168-a4>.
33. Роман В.Ф. Особливості децентралізації та деконцентрації влади: теоретичний аспект. Ефективність державного управління. 2014. Вип. 38. С. 92–98. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2014_38_11.
34. Тихомиров Ю. А. Публичное право: учебник для юрид. ф-тов. и вузов. – Москва: БЕК, 1995. 485 с.
35. Лендъел М. О. Європеїзація політичного процесу в країнах ЦСЄ як чинник здійснення децентралізаційної реформи. Наук. зап. НаУКМА. 2008. Т. 82: Політ. науки. С.44–49.
36. Линьов К. О. Централізація, децентралізація та нелінійність у державному управлінні: автореф. дис. ... канд. держ. упр.: 25.00.01. Київ, 2004. 20 с.
37. Мельник А. Ф., Смоленський О. Ю., Васіна А. Ю., Гордієнко Л. Ю. Державне управління: навч. посіб. / за заг. ред. А. Ф. Мельника. Київ: Знання-Прес, 2003. 340 с.

38. Мельтюхова Н., Ваніна Я. Реалізація принципу відкритості як інструмент практичного здійснення децентралізації влади. Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. 2011. Вип. 1. С. 165–174. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2011_1_24
39. Шайхлисламов Э.Р. Механизм децентрализации государственной власти в федеративном государстве. История государства и права. 2007. No 20. С. 6–9.];
40. Х. фон Браун та У. Гропе [Braun von J. Does decentralization serve the poor? / J. von Braun, U. Grote (eds). Managing fiscal decentralization. London: Routledge, 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/2000/fiscal/vonbraun.pdf>
41. Юлія Тимошенко: "Батьківщина" перемогла на виборах в ОТГ с результатом 31,6%. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kr.ua/politics/595781-yulyia-tymoshenko-batkyvschyna-pobedyla-na-vyborakh-v-oth-s-rezultatom-316>
42. Albertini J.-B. La deconcentration: l'administration territoriale dans la reforme de l'Etat. Paris: Economica, 1997. 238 с.
43. Litvack J. What is Decentralization? [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ciesin.org/decentralization/English/General/Different_forms.html
44. Децентралізація та територіальна консолідація України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slg-coe.org.ua/>
45. "Росія почала продукувати ідеї федералізації України": інтерв'ю з Віктором Мусіякою. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://razumkov.org.ua/statti-ta-interviu/rosiia-pochala-produkuvaty-idei-federalizatsii-ukrainy-interviu-z-viktorom-musiiakoiu?highlight=WyJcdTA0MzRcdTA0MzVcdTA0NDZcdTA0MzVcdTA0M2RcdTA0NDJcdTA0NDBcdTA0MzBcdTA0M2JcdTA0NTZcdTA0MzdcddTA0MzBcdTA0NDZcdTA0NTZcdTA0NGYiXQ==>

46. Результати соціологічного дослідження. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.socis.kiev.ua/ua/press/rezultaty-sotsyolohycheskoho-yssledovanyja-avhust-2014.html>
47. Настрої та очікування українців: регіональні особливості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/nastroeniya_i_ozhidaniya_ukraincev_regionalnye_osobennosti.html
48. Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>
49. Україна: загроза сценарію держави, що не відбулась. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dyvys.info/2016/08/08/ukrayina-zagroza-stsenariyu-derzhavy/>
50. Кабінет Міністрів України Розпорядження. «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/591-2014-%D1%80>
51. Закон України «Про засади державної регіональної політики». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
52. Розпорядження Уряду від 01.04.2014 р. № 333 «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
53. Постанова Уряду «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
54. Закон України «Про співробітництво територіальних громад». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
55. Яке майбутнє в українського села? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infolight.org.ua/content/yake-maybutnie-v-ukrayinskogo-sela>

56. Близько 350 сіл зникло за 24 роки, - Гройсман. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://espreso.tv/news/2016/05/19/blyzko_350_sil_znyklo_za_24_roky_groysman
57. Кількість дотаційних місцевих бюджетів знизилася завдяки децентралізації на 24%, – АМУ (+ презентація). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/4418>
58. Децентралізація: рейтинг Чернігівської області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://otg.cn.ua/2018/02/14/news-vlada/detsentralizatsiya-rejtyng-chernigivskoyi-oblasti/>
59. Децентралізація на власному досвіді: в яких регіонах найбільш позитивно оцінюють реформу? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tns-ua.com/news/detsentralizatsiya-na-vlasnomu-dosvidi-v-yakih-regionah-naybilsh-pozitivno-otsinyuyut-reformu>
60. Децентралізація: як боротися з популізмом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.epravda.com.ua/columns/2016/03/29/587156/view_print/
61. Українці підтримують децентралізацію, але не відчують покращення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/ukraintsi-pidtrimuyut-detsentralizatsiyu-ale-ne-vidchuvayut-pokrashchennya>
62. Децентралізація: результати, виклики і перспективи Проміжний звіт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/uploads/pdf/1224810616584ead699418f2.86217715.pdf>
63. Більшість представників об'єднаних територіальних громад позитивно оцінюють наслідки реформи децентралізації – опитування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://press.unian.ua/press/1637282-bilshist-predstavnikiv-obednanih-teritorialnih-gromad-pozitivno-otsinyuyut-naslidki-reformi-detsentralizatsiji-opituvannya.html>
64. Результати опитування щодо рівня довіри громади до місцевої влади, проведене українсько-норвезьким проектом, який реалізує АМУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://auc.org.ua/novyna/rezultaty->

опытування-шчодо-рівня-довіри-громады-до-місцевої-влady-проведене-
українсько

65. Депутати проголосували за внесення змін до проекту Перспективного плану формування ОТГ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vinrada.gov.ua/deputati-progolosuvali-za-vnesennya-zmin-do-proektu-perspektivnogo-planu-formuvannya-otg.htm>

ДОДАТКИ

Додаток А

Шановний учасник анкетування!

Громадська організація «Центр регіональної ініціативи та розвитку» проводить дослідження громадської думки щодо оцінки можливості об'єднання Вашої територіальної громади. Ми наперед вдячні Вам за Ваші щирі відповіді.

Номер анкети _____

Населений пункт _____ вулиця _____

ПІБ інтерв'юера _____

Стать?

1.	1. Чол.	2.	2. Жін.
Крастер		3.	Наявність авто
1.	Кластер 1	1.	Так, маю
2.	Кластер 2	2.	Ні, не маю
3.	Кластер 3	4.	
4.	Кластер 4	5.	
5.	Кластер 5	6.	

2.Вік		3.Освіта		4.Чи є у вас наступні засоби комунікації	
<i>(не перераховувати варіанти)</i>		<i>(не перераховувати варіанти)</i>		1. Комп'ютер (ноутбук)	
1.	18-24	1.	Середня	2.	Планшет
2.	25-34	2.	Середня спеціальна	3.	Смартфон
3.	35-49	3.	Незакінчена Вища	4.	Ні не маю
4.	50-59	4.	Вища		
5.	60 +				
5.Сімейний стан		6.Наявність дітей		7.Чи є акаунти в соціальних мережах	
1. У Шлюбі		1. До 2-х років		Instagram	1
2. Не у Шлюбі		2. До 6 років		FB	2
3. Розлучення		3. До 9 років		Немає	3 і більше
4. Вдівець (вдова)		4. До 16 років			4. Не має
8.		5. Немає			

Чи відомо Вам про хід об'єднання територіальних громад Комарова та Вороновиці

1. Добре відомо
2. Деяко відомо, щось чув/ла
3. Зовсім не відомо
4. Важко сказати

Наскільки Ви задоволені життям у своїй громаді

1. ми дуже задоволені
2. скоріше задоволені
3. посередньо
4. скоріше незадоволені
5. ми дуже незадоволені

Чи підтримуєте Ви об'єднання смт Вороновиці та с Комарів:

1. Повністю підтримую
2. Скоріше підтримую
3. Скоріше не підтримую
4. Зовсім не підтримую
5. Важко сказати

Як, на Вашу думку, має відбутись об'єднання територіальних громад?

1. Примусово, за рішенням держави
2. Добровільно за рішенням депутатів місцевих рад
3. Добровільно за рішенням населення громад, що планують об'єднатися
4. В інший спосіб
5. Не потрібне об'єднання за жодних умов
6. Важко сказати

Як на Вашу думку, ставиться сільська\селищна рада до об'єднання територіальних громад

1. Повністю підтримує
2. Скоріше підтримує
3. Скоріше не підтримує
4. Важко сказати

Як на вашу думку вплине об'єднання територіальних громад на розвиток Вашої громади?

1. Повністю переконаний, що позитивно вплине
2. Скоріше переконаний, що позитивно вплине
3. Скоріше вважаю що не вплине
4. Повністю переконаний що не вплине
5. Важко сказати

Чому Ви вважаєте, що розвитку вашого населеного пункту сприятиме або не сприятиме об'єднання територіальних громад

1. _____
2. _____

На скільки довіряєте місцевій владі

1. Повністю довіряю
2. Скоріше довіряю
3. Скоріше не довіряю
4. Повністю не довіряю
5. Важко сказати

Як би ви оцінили діяльність місцевої влади

1. Достатньо успішно вирішує проблеми населеного пункту
2. Робить все що в її силах, але не все від неї залежить
3. Може більше вирішувати проблеми але не робить цього
4. Не справляється з існуючими проблемами
5. Важко сказати

Звідки ви дізнаєтесь новини про Вашу громаду:

1. З розповідей сусідів, родичів та друзів
2. Місцевої газети
3. З районної газети
4. З обласних газет
5. З обласного телеканалу
6. З інтернету

Які проблеми села викликають у Вас зараз найбільшу тривогу? (3 відповіді)(не більше трьох відповідей!)

1. медичне обслуговування
2. стан доріг
3. рівень правопорядку і безпеки
4. освітлення вулиць у вечірній час
5. матеріальне забезпечення шкільних класів
6. Корупція в органах місцевої влади
7. Алкоголізм і наркоманія
8. забезпеченість місцями у дитячих садках
9. облаштування дитячих майданчиків
10. забезпечення водою
11. стан прибирання сміття та благоустрій
12. Транспортні сполучення
13. Турбота про соціально-вразливі групи (інваліди, пенсіонери тощо)
14. організація дозвілля (кінотеатр, спортивний зал)

Ваш Варіант _____

Яких дій Ви чекаєте від керівництва новоствореної територіальної громади в першу чергу? (до трьох відповідей)

1. Покращення благоустрою села (ремонт доріг, освітлення вулиць, утримання кладовищ)
 2. Будівництво водогонів
 3. Покращення системи виплат матеріальних допомог від територіальної громади (турбота про незахищених, самотніх, пристарілих, інвалідів, багатодітних сімей)
 4. Боротьба з корупцією
 5. Покращення роботи та матеріальної бази (фельшерських пунктів, садочків, шкіл)
 6. Покращення надання послуг (видача довідок, оформлення спадщини тощо)
 7. Інше
- (записати) _____

Як ви оцінюєте стан Вашої безпеки у громаді?

1. Повністю безпечно
2. Скоріше безпечно
3. Посередньо
4. Скоріше небезпечно
5. Дуже небезпечно
6. Важко сказати

Як би ви оцінили матеріальний стан своєї родини

1. Живу за межею бідності
2. Перебиваюся випадковими заробітками, не звожу кінці з кінцями
3. Живу від зарплати до зарплати (пенсії)
4. Живу помірно, без надлишок
5. Живу в повному достатку, ні в чому собі не відмовляю

До якої категорії за родом занять Ви себе відносите?

- 1 – керівник (заступник керівника) підприємства, установи, організації
- 2 – керівник підрозділу (відділу, лабораторії, цеху, кафедри тощо)
- 3 – спеціаліст технічного профілю з вищою або середньою спеціальною освітою
- 4 – спеціаліст з вищою або середньою спеціальною освітою у сфері науки, культури, охорони здоров'я
- 5 – технічний та обслуговуючий персонал (друкарка, лаборант, продавець тощо)
- 6 – держслужбовець (адміністрація, армія, МВС, СБУ)
- 7 – бізнесмен, підприємець у великому або середньому бізнесі
- 8 – займаюся дрібним бізнесом, індивідуальним підприємництвом

- 9 – найманий робітник
- 10 – студент денного відділення
- 11 – пенсіонер (непрацюючий), інвалід
- 12 – безробітний (офіційно зареєстрований у центрі зайнятості),
домогосподарка
- 13 – тимчасово не працюючий (не зареєстрований як безробітний, але ніде
не працюю; шукаю роботу; декрет; відпустка без збереження заробітної
плати на невизначений термін тощо)
- 14 – *ІНШЕ (ЗАПИШІТЬ)*

Додаток Б**Шановний учасник анкетування!**

Громадська організація «Центр регіональної ініціативи та розвитку» проводить дослідження громадської думки щодо оцінки Вашої об'єднаної територіальної громади. Ми наперед вдячні Вам за Ваші щирі відповіді.

Номер анкети _____

Населений пункт _____ вулиця _____

ПІБ інтерв'юера _____

Стать? _____

7.	1. Чол.	8.	2. Жін.
Крастер		9. Наявність авто	
1.	Кластер 1	1.	Так, маю
2.	Кластер 2	2.	Ні, не маю
3.	Кластер 3	10.	
4.	Кластер 4	11.	
5.	Кластер 5	12.	

2.Вік		3.Освіта		4.Чи є у вас наступні засоби комунікації	
<i>(не перераховувати варіанти)</i>		<i>(не перераховувати варіанти)</i>		1. Комп'ютер (ноутбук)	
1.	18-24	1.	Середня	2. Планшет	
2.	25-34	2.	Середня спеціальна	3. Смартфон	
3.	35-49	3.	Незакінчена Вища	4. Ні не маю	
4.	50-59	4.	Вища		
5.	60 +				
5.Сімейний стан		6.Наявність дітей		7.Чи є акаунти в соціальних мережах	
1. У Шлюбі		1. До 2-х років		1. Insta gram	
2. Не у Шлюбі		2. До 6 років		2. FB	
3. Розлучення		3. До 9 років		3. Немає	
4. Вдівець (вдова)		4. До 16 років			
8.		5. Немає			
				8.Кі-ть дітей	
				1	
				2	
				3 і більше	
				4. Не має	

Чи відомо Вам , що Ваша громада перебуває у складі Вороновицької об'єднаної територіальної громади

1. Добре відомо
2. Деяко відомо, щось чув/ла
3. Зовсім не відомо
4. Важко сказати

Наскільки Ви задоволені життям в об'єднаній територіальній громаді

1. ми дуже задоволені
2. скоріше задоволені
3. посередньо
4. скоріше незадоволені
5. ми дуже незадоволені

Чи підтримуєте Ви існуюче об'єднання смт Вороновиці та с Комарів:

1. Повністю підтримую
2. Скоріше підтримую
3. Скоріше не підтримую
4. Зовсім не підтримую
5. Важко сказати

Що, на вашу думку принесло об'єднання територіальних громад?

1. Можливість залишити на місцях більше грошей від податків та зборів
2. Можливість швидше вирішувати питання свого населеного пункту
3. Можливість залучати міжнародну фінансову допомогу
4. Можливість швидше розвиватися та бути самодостатнім
5. Можливість швидше вирішувати індивідуальні питання (отриманні довідок, пільг, документів тощо)
6. Зниження добробуту сільських мешканців
7. Ризик закриття шкіл, садочків, ФАП тощо
8. Скорочення робочих місць
9. Зниження якості послуг
10. Занепад села
11. Ваш варіант
12. Важко сказати

Як на вашу думку вплинуло об'єднання територіальних громад на розвиток Вашої громади?

1. Повністю переконаний, що позитивно вплинуло
2. Скоріше переконаний, що позитивно вплинуло
3. Скоріше вважаю що не вплинуло
4. Повністю переконаний що не вплинуло
5. Важко сказати

На скільки довіряєте владі ОТГ

1. Повністю довіряю
2. Скоріше довіряю
3. Скоріше не довіряю
4. Повністю не довіряю
5. Важко сказати

Як би ви оцінили діяльність місцевої влади

1. Достатньо успішно вирішує проблеми населеного пункту
2. Робить все що в її силах, але не все від неї залежить
3. Може більше вирішувати проблеми але не робить цього
4. Не справляється з існуючими проблемами
5. Важко сказати

Звідки ви дізнаєтесь новини про Вашу ОТГ:

1. З розповідей сусідів, родичів та друзів
2. Місцевої газети
3. З районної газети
4. З обласних газет
5. З обласного телеканалу
6. З інтернету

Які проблеми вашого населеного пункту у складі ОТГ викликають у Вас зараз найбільшу тривогу? (3 відповіді)**(не більше трьох відповідей!)**

1. медичне обслуговування
2. стан доріг
3. рівень правопорядку і безпеки
4. освітлення вулиць у вечірній час
5. матеріальне забезпечення шкільних класів
6. Корупція в органах місцевої влади
7. Алкоголізм і наркоманія
8. забезпеченість місцями у дитячих садках
9. облаштування дитячих майданчиків
10. забезпечення водою
11. стан прибирання сміття та благоустрій
12. Транспортні сполучення
13. Турбота про соціально-вразливі групи (інваліди, пенсіонери тощо)
14. організація дозвілля (кінотеатр, спортивний зал)

Ваш Варіант _____

Як ви оцінюєте стан Вашої безпеки у об'єднаній територіальній громаді?

1. Повністю безпечно
2. Скоріше безпечно
3. Посередньо
4. Скоріше небезпечно
5. Дуже небезпечно
6. Важко сказати

Як би ви оцінили матеріальний стан своєї родини

1. Живу за межею бідності
2. Перебиваюся випадковими заробітками, не звожу кінці з кінцями
3. Живу від зарплати до зарплати (пенсії)
4. Живу помірно, без надлишок
5. Живу в повному достатку, ні в чому собі не відмовляю

До якої категорії за родом занять Ви себе відносите?

- 1 – керівник (заступник керівника) підприємства, установи, організації
- 2 – керівник підрозділу (відділу, лабораторії, цеху, кафедри тощо)
- 3 – спеціаліст технічного профілю з вищою або середньою спеціальною освітою
- 4 – спеціаліст з вищою або середньою спеціальною освітою у сфері науки,
культури, охорони здоров'я
- 5 – технічний та обслуговуючий персонал (друкарка, лаборант, продавець тощо)
- 6 – держслужбовець (адміністрація, армія, МВС, СБУ)
- 7 – бізнесмен, підприємець у великому або середньому бізнесі
- 8 – займаюся дрібним бізнесом, індивідуальним підприємництвом
- 9 – найманий робітник
- 10 – студент денного відділення
- 11 – пенсіонер (непрацюючий), інвалід
- 12 – безробітний (офіційно зареєстрований у центрі зайнятості), домогосподарка
- 13 – тимчасово не працюючий (не зареєстрований як безробітний, але ніде не працюю; шукаю роботу; декрет; відпустка без збереження заробітної плати на невизначений термін тощо)
- 14 – *ІНШЕ (ЗАПИШІТЬ)*